

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KHMELNYTSKY NATIONAL UNIVERSITY
Department of Germanic Philology and Translation Studies

Master Degree Thesis in Philology and Translation Studies

**under the title: “FUNCTIONAL and SEMANTIC FEATURES of
NEOLOGISMS in THE IT-SPHERE: LINGUISTIC and TRANSLATION
ASPECTS”**

Group FPAm- 24

Education programme:

Germanic Philology and Translation Studies:

English and Second Foreign Language

Majoring 035 Philology

Maksym PANCHYK

Research advisor:

O. V. Sierhieieva, Associate Professor,

Candidate of Pedagogical Sciences,

Khmelnytsky,

2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	<u>Міжнародних відносин і права</u>
Кафедра	<u>Германської філології та перекладознавства</u>
Рівень вищої освіти	<u>Другий (магістерський)</u>
Галузь знань	<u>03 гуманітарні науки</u>
Спеціальність	<u>035 Філологія</u>
Освітня програма	<u>Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Ю.Бойко Юлія БОЙКО
« 07 » лютого 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА ПАНЧИКА Максима

- 1. Тема роботи:** «Функційно–семантичні особливості неологізмів в ІТ сфері: лінгво-перекладацький аспект»
- 2. Керівник роботи:** Оксана Сергєєва, кандидат педагогічних наук, доцент
Затверджено наказом ректора університету від « 25 08 2025 р. № 65
Термін подання студентом роботи на кафедру 15 грудня 2025 р.
- 3. Вихідні дані до роботи:**
Об'єктом дослідження є неологізми сучасної англійської мови в галузі інформаційних технологій, що функціонують у професійному ІТ-дискурсі
Предметом дослідження є функційно-семантичні особливості і перекладацькі аспекти ІТ неологізмів.
Матеріалом дослідження є ІТ-неологізми з професійних текстів: документації цифрових продуктів, глосаріїв дизайн-систем, статей з інтерфейсного дизайну, інструкцій платформ Figma, Notion, Webflow та публікацій профільних ресурсів (Smashing Magazine, UX Collective, NNGroup).
- 4. Перелік питань, які потрібно розробити:**
  1. Уточнити поняття ІТ-неологізм та окреслити його місце в сучасній лінгвістичній і перекладознавчій парадигмі.
  2. Класифікувати ІТ-неологізми за структурними та лексико-семантичними ознаками.
  3. Проаналізувати функційно-семантичні особливості ІТ-неологізмів у професійному англійськомовному дискурсі.
  4. Визначити основні способи та стратегії перекладу англійськомовних ІТ-неологізмів українською мовою.
  5. Оцінити адекватність перекладацьких рішень щодо відтворення ІТ-неологізмів з урахуванням типу тексту та цільової аудиторії.
  6. Систематизувати типові перекладацькі труднощі, пов'язані з нестабільністю та багатозначністю ІТ-неологізмів.
  7. Розробити практичні рекомендації щодо ефективного перекладу англійськомовних ІТ-неологізмів українською мовою.
- 5. Дата видачі завдання** 10 лютого 2025 року.

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН І ГРАФІК ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА**

Назва етапів написання Дипломної роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
Опрацювання літератури за темою	10 лютого – 10 березня 2025 року	<i>виконано</i>
Написання теоретичного розділу роботи (розділ 1)	10 березня – 10 квітня 2025 року	<i>виконано</i>
Презентація теоретичного розділу на науковому семінарі/конференції (виступ)	10– 11 квітня 2025 року	<i>виконано</i>
Підбір фактичного матеріалу за темою дослідження для практичного розділу	14 квітня – 14 травня 2025 року	<i>виконано</i>
Написання практичного розділу роботи	До 10 червня 2025 року	<i>виконано</i>
Оформлення та подання чорнового варіанту дипломної роботи керівнику	10 червня 2025 року	<i>виконано</i>
Попередній захист кваліфікаційної роботи	13 червня 2025 року	<i>виконано</i>
Захист переддипломної практики	10 листопада 2025 року	<i>виконано</i>
Перевірка на плагіат	24 листопада по 1 грудня 2025 року	<i>виконано</i>
Обговорення кваліфікаційної магістерської роботи робочою групою ОПП	3 5 по 8 грудня 2025 року	<i>виконано</i>
Подання кінцевого варіанту дипломної роботи на кафедру	15 грудня 2025 року	<i>виконано</i>
Захист дипломної роботи магістра	23 грудня – 30 грудня 2025 року	<i>виконано</i>

Здобувач М.Панчик Максим ПАНЧИК

Керівник роботи О.Сергєєва Оксана Сергєєва

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ФІЛОЛОГІЇ ТА
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

Студента II курсу групи ФПам-24-1
Факультету міжнародних відносин і права
спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми
«Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна
мова»»

Панчика Максима Сергійовича
(ПІБ студента)

за темою **ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ В ІТ
СФЕРІ: ЛІНГВО-ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ**

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити оцінкою від 3 до 5 балів)		
1.	Наявність основних структурних компонентів роботи	<u> 5 </u> усі компоненти присутні <u> 4 </u> один компонент відсутній <u> 3 </u> декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і переліку використаних джерел нормативним вимогам	<u> 5 </u> повна відповідність <u> 4 </u> незначні помилки в оформленні <u> 3 </u> оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови Вступу нормативним вимогам	<u> 5 </u> повна відповідність <u> 4 </u> відповідність неповна <u> 3 </u> не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури та використання методологічної бази дослідження нормативним вимогам	<u> 5 </u> повна відповідність <u> 4 </u> відповідність неповна <u> 3 </u> не відповідає вимогам
5.	Відповідність теоретичної частини дослідження заявленій меті та завданням	<u> 5 </u> повна відповідність <u> 4 </u> відповідність неповна <u> 3 </u> не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	<u> 5 </u> повна відповідність <u> 4 </u> відповідність неповна <u> 3 </u> не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	<u> 5 </u> повна відповідність <u> 4 </u> відповідність неповна <u> 3 </u> не відповідає вимогам
8.	Актуальність, новизна, теоретична та практична цінність дослідження як компоненти якісної освіти в межах цілей сталого розвитку	<u> 5 </u> повна відповідність <u> 4 </u> відповідність неповна <u> 3 </u> не відповідає вимогам
РАЗОМ: 24-40		35 б.

Особиста думка керівника: Актуальність обраної теми зумовлена інтенсивним розвитком ІТ-галузі та необхідністю адекватного лінгвістичного осмислення новітньої термінології.

У процесі написання магістерської роботи здобувач продемонстрував високий рівень теоретичної підготовки, уміння працювати з науковими джерелами, здійснювати їх критичний аналіз та узагальнення. Мета й завдання дослідження сформульовані коректно та послідовно реалізовані в змісті роботи.

Здобувач самостійно опрацював значний обсяг теоретичного та фактичного матеріалу, виявив здатність до систематизації неологізмів ІТ-сфери за семантичними й функційними ознаками, а також до аналізу основних перекладацьких стратегій і прийомів їх відтворення українською мовою. Практична частина роботи має прикладну цінність і може бути використана в навчальному процесі з дисциплін перекладознавчого та лінгвістичного спрямування.

Магістерська робота виконана самостійно, у встановлені терміни, з дотриманням вимог до структури та оформлення наукових робіт. Здобувач відповідально ставився до зауважень і рекомендацій наукового керівника, своєчасно вносив необхідні корективи та виявляв зацікавленість у поглибленні дослідження.

Зміст роботи свідчить про сформовані навички науково-дослідної діяльності, логічність мислення та вміння аргументовано відстоювати власні наукові положення.

Водночас є певна невідповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження, автор не повністю розяснив перекладацькі стратегії та тактики.

Магістерська робота **«Функційно-семантичні особливості неологізмів в ІТ сфері: лінгво-перекладацький аспект»** відповідає чинним вимогам до магістерських кваліфікаційних робіт.

Кваліфікаційна робота Панчика М. С. може бути
(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

О.Сергєєва
(підпис керівника)

Оксана Сергєєва
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

«_22»_ грудня_ 2025 р.

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Студента II курсу групи ФПам-24-1
Факультету міжнародних відносин і права
спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми «Германська
філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова»

Панчика Максима Сергійовича

(ПІБ студента)

за темою: **ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ
В ІТ СФЕРІ: ЛІНГВО-ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ**

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи: ЗМІСТ; ВСТУП; РОЗДІЛ 1; РОЗДІЛ 2; ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ; ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ; ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ; ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ; ДОДАТКИ – максимум 5 балів (усі компоненти присутні – 5 б, один компонент відсутній – 4 б, декілька компонентів відсутні – 3б)	5
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і переліку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної дипломної роботи – максимум 5 балів (повна відповідність – 5 б, незначні помилки в оформленні – 4, значні помилки в оформленні – 3)	5
3.	Відповідність побудови Вступу нормативним вимогам – максимум 5 балів (повна відповідність – 5, поодинокі огріхи стилістичного характеру; порушення структури Вступу та несуттєві помилки у формулюваннях – 4; суттєві помилки у формулюваннях – 3)	5
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам (наявність наукових джерел за останні 10 років, з них 30% зарубіжні джерела; описана методологічна база дослідження, що використовується в дослідженні; виокремлено ілюстративний та довідковий матеріал) – максимум 5 балів (повна відповідність – 5, несуттєві помилки у формулюваннях, недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 4, відсутні праці наукового керівника або членів кафедри ГФП – 3)	5
5.	Відповідність теоретичної частини дослідження заявленій меті та поставленим завданням – максимум 5 балів (повна відповідність: всебічний аналіз об'єкта дослідження, критичний огляд наукової літ-ри; висновки до розділу – 5 б, несуттєві огріхи структурного характеру, несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4, відсутність власного погляду на здійснений критичний огляд наукових джерел – 3)	4
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам – максимум 5 балів (повна відповідність: аналіз предмета дослідження; підтвердження/спростування гіпотези дослідження; використання статистичних методів для верифікації результатів дослідження; наукова новизна отриманих результатів – 5, несуттєві огріхи стилістичного та структурного характеру, несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 4, суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 3).	4
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження; актуальність, новизна, теоретична та практична цінність дослідження як компоненти якісної освіти в межах цілей сталого розвитку – максимум 5 балів (повна відповідність	4

	- 5, несуттєві огріхи стилістичного характеру, неповне висвітлення результатів дослідження - 4, часткове висвітлення результатів дослідження - 3)	
Разом	Мін 21- макс 35	32

Особиста думка рецензента. Магістерська робота присвячена актуальній проблемі сучасного мовознавства та перекладознавства – дослідженню неологізмів у сфері інформаційних технологій, їхніх функційно-семантичних характеристик і особливостей відтворення в перекладі. Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком ІТ-галузі, що спричиняє постійне поповнення лексичного складу мови новими одиницями та потребує їх наукового осмислення й адекватного перекладу.

Мета та завдання дослідження є чітко сформульованими й логічно узгодженими зі структурою роботи. Автор демонструє ґрунтовне володіння теоретичними положеннями сучасної лінгвістики, функційної семантики та теорії перекладу. Особливої уваги заслуговує практична частина дослідження, у якій здійснено системний аналіз ІТ-неологізмів, виснажено їх семантичні та функційні особливості, а також окреслено основні перекладацькі стратегії та прийоми їх відтворення українською мовою. Наведені приклади є доречними, репрезентативними та підтверджують сформульовані висновки. Структура магістерської роботи є логічною та послідовною. Матеріал викладено чітко, грамотно й у науковому стилі. Висновки відповідають поставленим завданням і відображають основні результати проведеного дослідження.

Разом з тим, окремі положення роботи могли б бути розширені шляхом залучення більшої кількості прикладів із сучасних англomовних ІТ-джерел або порівняльного аналізу альтернативних перекладацьких рішень. Зазначені зауваження не мають принципового характеру та не знижують загальної наукової цінності дослідження.

Загалом магістерська робота «**Функційно-семантичні особливості неологізмів в ІТ сфері: лінгво-перекладацький аспект**» є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає вимогам, що висуваються до магістерських робіт, а її автор заслуговує на присудження відповідного освітнього ступеня, а робота — на високу оцінку.

Кваліфікаційна дипломна робота може бути допущена до захисту для отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська».

Усього набрано балів: 32

Северіна Тетяна Миколаївна

(Підпис)

(Місце рецензента)

Кандидат педагогічних наук, доцент.
Завідувач кафедри іноземних мов
Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії

Підпис рецензента завірюю:
зав. організаційного відділу
Тетяна КУХАР

«___» _____ 2025 рік

Анотація

У магістерській роботі досліджено функційно-семантичні особливості англomовних ІТ-неологізмів та специфіку їх відтворення українською мовою в професійному дискурсі. Розглянуто основні теоретичні підходи до вивчення неологізмів у сучасній лінгвістиці та перекладознавстві, визначено місце ІТ-неологізмів у системі спеціальної лексики. Проаналізовано структурні, лексико-семантичні й прагматичні характеристики новітніх терміноодиниць, а також типові перекладацькі труднощі, зумовлені динамічним розвитком інформаційних технологій і відсутністю усталених відповідників в українській мові. Визначено найбільш продуктивні способи перекладу, зокрема калькування, транскодування, описовий переклад, конкретизацію та лексико-семантичні трансформації.

Ключові слова: ІТ-неологізми, переклад фахових текстів, функційно-семантичний аналіз, англо-український переклад, перекладацькі стратегії, термінологія інформаційних технологій, професійний дискурс.

The master's thesis investigates the functional and semantic features of English IT neologisms and the specifics of their rendering into Ukrainian within professional discourse. The study examines the main theoretical approaches to the analysis of neologisms in modern linguistics and translation studies and defines the place of IT neologisms within the system of specialized vocabulary. Structural, lexico-semantic, and pragmatic characteristics of contemporary terminological units are analyzed, as well as typical translation difficulties caused by the dynamic development of information technologies and the lack of established equivalents in the Ukrainian language. The most productive translation methods are identified, including calquing, transcoding, descriptive translation, specification, and lexico-semantic transformations.

Keywords: IT neologisms, translation of specialized texts, functional and semantic analysis, English–Ukrainian translation, translation strategies, information technology terminology, professional discourse.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІТ-НЕОЛОГІЗМІВ...11	
1.1. Сутність неологізмів в ІТ та їх функції у сфері лінгвістичних досліджень.....	11
1.2. Структурно-семантичні характеристики неологізмів в ІТ сфері...16	
1.2.1. Структурні особливості ІТ-неологізмів.....	19
1.2.2. Лексико-семантичні особливості.....	22
1.3. Класифікація ІТ-неологізмів.....	24
1.4. Шляхи і способи відтворення ІТ неологізмів у перекладі.....	27
1.4.1. Перекладацькі рішення в умовах динамічного розвитку ІТ-термінології.....	31
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ІТ-НЕОЛОГІЗМІВ В УКРАЇНСЬКИХ ФАХОВИХ ТЕКСТАХ.....	39
2.1. Джерельна база та принципи добору ІТ-неологізмів для аналізу.....	39
2.2. Функційно-семантичні типи ІТ-неологізмів у аспекті перекладу.....	44
2.3. Аналіз перекладацьких стратегій і трансформацій у відтворенні англomовної фахової термінології.....	48
2.3.1. Лексичні трансформації в перекладі неологізмів в ІТ-сфері...55	
2.4. Оцінка адекватності перекладу ІТ-неологізмів.....	60
2.5. Рекомендації щодо перекладу англomовних ІТ-неологізмів українською мовою.....	64
Висновки до розділу 2	69
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	71
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

Упродовж останніх десятиліть сфера інформаційних технологій зазнала стрімкого розвитку, що зумовило появу великої кількості нових понять, процесів та інструментів. Це, у свою чергу, спричинило активне поповнення словникового складу мов новими лексичними одиницями – неологізмами. Умови глобалізації, домінування англійської мови в цифровому середовищі та постійна еволюція технологій роблять ІТ-термінологію особливо динамічною та складною для перекладацького опрацювання.

Сучасна лінгвістика та перекладознавство приділяють дедалі більше уваги вивченню новітніх терміноодиниць, які формуються в галузі ІТ. Попри наявність низки праць, присвячених загальним питанням термінотворення й перекладу, функційно-семантичні особливості ІТ-неологізмів, зокрема у професійному дискурсі, залишаються недостатньо дослідженими.

Особливу складність у роботі з неологізмами становить їхня лексико-семантична багатшаровість, варіативність значень у різних контекстах та нестандартна структура. Крім того, не всі неологізми мають усталені відповідники в українській мові, що потребує застосування різних перекладацьких стратегій – від калькування до описового перекладу.

Проблематика неологізмів, зокрема в галузі інформаційних технологій, перебуває в полі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, які досліджують процеси лексичної інновації, термінотворення, спеціалізованого дискурсу та перекладу фахової лексики. Теоретичні засади вивчення неологізмів були закладені у працях зарубіжних лінгвістів, зокрема Л. Гільбера [33], який розглядав неологію як прояв лексичної креативності мовної системи, та А. Рея, що досліджував взаємодію неологізмів і термінології в умовах науково-технічного прогресу. Значний внесок у розвиток сучасного термінознавства зробила М. Т. Кабре [29], яка наголошувала на динамічному характері термінів і їх функціонуванні в різних типах дискурсу, що є особливо релевантним для ІТ-сфери.

У контексті українського мовознавства питання термінологічної системності, етапів усталеності термінів і проблем стандартизації висвітлено у працях О. О. Селіванової [22; 23], яка аналізує неологізми з позицій сучасної лінгвістичної парадигми, та Р. І. Дудок [6; 7], котрий приділяє увагу семантичній багатшаровості й функціонуванню термінів у спеціалізованих галузях знань. Л. О. Симоненко [25; 26] активно досліджував розвиток української наукової термінології.

Перекладознавчий аспект проблеми відображено у працях В. І. Карабана, який розробив практичні підходи до перекладу науково-технічної лексики, а також у теоріях Ю. Найди [38] та П. Ньюмарка [37], що обґрунтовують функціональний і прагматичний підходи до перекладу неологізмів. Значення метафоричних процесів у формуванні ІТ-неологізмів розкрито в когнітивній теорії Дж. Лакоффа та М. Джонсона [35], яка пояснює концептуальну природу багатьох технічних термінів. ІТ-дискурс у цифровому суспільстві описує у своїх працях М. Кастельс. Аналіз наукових напрацювань свідчить про міждисциплінарний характер дослідження ІТ-неологізмів, що поєднує лінгвістику, термінознавство, когнітивну науку та перекладознавство. Це підтверджує актуальність обраної теми та необхідність комплексного підходу до вивчення шляхів і способів відтворення ІТ-неологізмів у перекладі.

Актуальність теми дослідження. Незважаючи на наявність окремих досліджень, присвячених неології, термінології та перекладу технічних текстів, комплексні роботи, у яких ІТ-неологізми розглядалися б одночасно з позицій функціональної семантики та перекладознавства, залишаються обмеженими. Це зумовлює наукову новизну й практичну значущість обраної теми.

Отже, актуальність дослідження визначається динамічним розвитком ІТ-сфери, активним процесом неологізації сучасної мови, відсутністю уніфікованих перекладацьких рішень для багатьох ІТ-неологізмів та потребою у виробленні теоретично обґрунтованих і практично застосовних

підходів до їх адекватного перекладу. Результати дослідження можуть бути використані в перекладацькій практиці, локалізації програмного забезпечення, а також у подальших лінгвістичних і термінознавчих студіях.

Особливої уваги потребує лінгво-перекладацький аспект ІТ-неологізмів, оскільки перекладач у цій сфері виконує роль посередника між різними мовними, культурними та професійними системами. Вибір перекладацької стратегії визначається не лише формально-структурними характеристиками неологізму, а й його семантичним наповненням, функцією в тексті та очікуваннями цільової аудиторії. У зв'язку з цим аналіз функційно-семантичних особливостей ІТ-неологізмів є необхідною передумовою для вироблення адекватних способів їх перекладу українською мовою.

Методологічну базу роботи складають положення сучасної української лінгвістики, термінознавства та перекладознавства, викладені у працях вітчизняних учених, присвячених проблемам неології, функціонування фахової лексики та перекладу спеціалізованих текстів.

О. О. Селіванова [22; 23] досліджує лексичні інновації в межах когнітивно-дискурсивного підходу та підкреслює функціонально-семантичну природу нових слів у сучасному мовленні. Л. О. Симоненко [24; 25] та Н. Ф. Клименко [12] аналізують динамічні процеси оновлення лексичного складу української мови, механізми адаптації іншомовних запозичень і критерії їх нормативного закріплення. Їхні дослідження становлять теоретичну основу для аналізу англomовних ІТ-неологізмів у сучасній українській мові.

Р. І. Дудка [6; 7] зосереджується на семантичній багатшаровості термінів, а також Т. І. Панько [20] досліджує принципи формування та систематизації української термінології. Зазначені підходи дозволяють розглядати ІТ-неологізми як складову сучасної терміносистеми, що перебуває на різних етапах усталеності. В. І. Карабана [9] розробив принципи перекладу англomовної науково-технічної лексики українською мовою з урахуванням норм термінологічної точності та функціональної адекватності.

Його підходи є ключовими для аналізу способів відтворення ІТ-неологізмів у перекладі.

О. А. Михайлова [18] та І. М. Кочан [13; 14; 15; 16] аналізували лексичні інновації англійської мови, механізми їх семантичного розвитку, словотвірні моделі та особливості функціонування в сучасних фахових текстах. Їхні напрацювання дозволяють виявити закономірності формування нових англомовних термінів і неологізмів, що активно використовуються в ІТ-сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства «Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі».

Метою роботи є здійснення комплексного аналізу ефективних підходів до перекладу англомовних неологізмів українською мовою, з особливим акцентом на лексику сфери інформаційних технологій.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. **Уточнити** поняття ІТ-неологізм та окреслити його місце в сучасній лінгвістичній і перекладознавчій парадигмі.<sup>[P]
[SEP]</sup>
2. **Класифікувати** ІТ-неологізми за структурними та лексико-семантичними ознаками.<sup>[P]
[SEP]</sup>
3. **Проаналізувати** функційно-семантичні особливості ІТ-неологізмів у професійному англомовному дискурсі.<sup>[P]
[SEP]</sup>
4. **Визначити** основні способи та стратегії перекладу англомовних ІТ-неологізмів українською мовою.<sup>[P]
[SEP]</sup>
5. **Оцінити** адекватність перекладацьких рішень щодо відтворення ІТ-неологізмів з урахуванням типу тексту та цільової аудиторії.<sup>[P]
[SEP]</sup>
6. **Систематизувати** типові перекладацькі труднощі, пов'язані з нестабільністю та багатозначністю ІТ-неологізмів.<sup>[P]
[SEP]</sup>
7. **Розробити** практичні рекомендації щодо ефективного перекладу англомовних ІТ-неологізмів українською мовою.

Об'єктом дослідження є неологізми сучасної англійської мови в галузі інформаційних технологій.

Предметом дослідження є функційно-семантичні особливості і перекладацькі аспекти ІТ неологізмів.

Матеріалом дослідження виступають ІТ-неологізми, виявлені у професійних текстах – таких як документація до цифрових продуктів, глосарії дизайн-систем, статті з інтерфейсного дизайну та інструкції на платформах Figma, Notion, Webflow, а також публікації на профільних ресурсах (Smashing Magazine, UX Collective, NNGroup, офіційна документація платформ Figma, Notion, Webflow).

Методи дослідження. У роботі застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних лінгвістичних та перекладознавчих методів. Основним є *описовий метод*, який використано для систематизації та узагальнення теоретичних положень щодо природи ІТ-неологізмів і особливостей їх функціонування в професійному дискурсі. *Метод лінгвістичного аналізу* (структурний і лексико-семантичний) застосовано для виявлення словотвірних моделей ІТ-неологізмів, аналізу їхньої семантичної структури та визначення типів значеннєвих трансформацій. *Контекстуальний аналіз* використано з метою встановлення значення неологізмів у реальному професійному вжитку та виявлення впливу контексту на вибір перекладацького відповідника.

Порівняльно-перекладознавчий метод дав змогу зіставити англомовні ІТ-неологізми з їх українськими перекладними відповідниками, визначити ступінь семантичної та функціональної відповідності. *Функціонально-прагматичний аналіз* застосовано для врахування комунікативної мети тексту та особливостей цільової аудиторії під час перекладу ІТ-неологізмів. *Метод кількісного аналізу* використано для визначення частотності окремих способів перекладу та узагальнення статистичних результатів дослідження. Узагальнення отриманих результатів здійснено за допомогою *методу інтерпретації та систематизації*, що дало змогу сформулювати висновки й

розробити практичні рекомендації щодо перекладу англomовних ІТ-неологізмів українською мовою.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі функційно-семантичних особливостей англomовних ІТ-неологізмів у сучасному професійному дискурсі та у виявленні специфіки їх відтворення українською мовою з урахуванням структурних, семантичних, прагматичних і перекладацьких чинників. У роботі здійснено систематизацію основних перекладацьких стратегій щодо ІТ-неологізмів, визначено типові семантичні зсуви в процесі перекладу та запропоновано критерії оцінки адекватності їх перекладу.

Основні положення, що виносяться на захист:

1. ІТ-неологізми становлять динамічний пласт сучасної лексики, який формується під впливом розвитку цифрових технологій і функціонує на межі термінології, професійного жаргону та загальноповживаної мови.

2. Структурно та лексико-семантично ІТ-неологізми характеризуються аналітичністю, словотвірною варіативністю, метафоричністю та контекстуальною зумовленістю значення.

3. Функційно-семантичні особливості ІТ-неологізмів визначають їхню роль у професійному дискурсі та безпосередньо впливають на вибір перекладацьких рішень.

4. Переклад англomовних ІТ-неологізмів українською мовою здійснюється з використанням комплексу стратегій (еквівалентний переклад, калькування, транскодування, описовий переклад, перекладацькі трансформації), вибір яких залежить від типу неологізму та комунікативного контексту.

5. У процесі перекладу ІТ-неологізмів спостерігаються семантичні та прагматичні зсуви, що зумовлюють необхідність оцінювання адекватності перекладацьких рішень.

6. Адекватний переклад ІТ-неологізмів можливий за умови урахування функціональної ролі терміна, ступеня його усталеності та орієнтації на цільову аудиторію.

7. Систематизація типових перекладацьких труднощів ІТ-неологізмів дозволяє виробити практичні рекомендації щодо їх ефективного відтворення українською мовою.

Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні наукових уявлень про функційно-семантичні особливості ІТ-неологізмів у сучасному професійному дискурсі та в уточненні їхнього місця в системі спеціальної лексики. Отримані результати розширюють теоретичні положення лінгвістики й перекладознавства щодо класифікації неологізмів, механізмів їх семантичного розвитку та принципів перекладу термінологічно нестабільних одиниць у сфері інформаційних технологій.

Апробація. Основні положення дослідження були апробовані на Всеукраїнських наукових студентських конференціях з публікуванням тез доповідей:

Особливості перекладу неологізмів в ІТ-сфері. *Міжкультурна комунікація і переклад: напрями, пріоритети та перспективи* : тези доп. II Всеукраїнської студент. наук.-практ. конф. (10–11 квіт. 2025 р., м. Хмельницький). Хмельницький : ХНУ, 2025. С. 33-36.

Переклад неологізмів в ІТ-сфері: лінгво-перекладацький аспект. *Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки:* матеріали X Міжнародної студентської наукової конференції, м. Запоріжжя, 12 грудня, 2025 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 561-563.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст дослідження викладено на – 73 с. Повний обсяг дослідження –78 с.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, подано матеріал і методи

дослідження, окреслено наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи.

Перший розділ має теоретичний характер і присвячений аналізу ІТ-неологізмів як об'єкта лінгвістичних і перекладознавчих досліджень. У ньому розкрито сутність і функції ІТ-неологізмів, охарактеризовано їхні структурні та лексико-семантичні особливості, а також систематизовано основні способи й стратегії перекладу англомовних ІТ-неологізмів українською мовою.

Другий розділ має практичну спрямованість і передбачає аналіз перекладацьких рішень щодо відтворення англомовних ІТ-неологізмів на матеріалі професійних текстів. У розділі здійснено класифікацію перекладацьких стратегій, оцінено адекватність перекладу, подано кількісний аналіз і сформульовано практичні рекомендації щодо ефективного перекладу ІТ-неологізмів.

У загальних висновках узагальнено основні результати дослідження, сформульовано теоретичні та практичні підсумки роботи й окреслено перспективи подальших наукових розвідок.

Перелік використаних джерел охоплює наукові праці з лінгвістики, перекладознавства та інформаційних технологій, що стали теоретичною й методологічною основою дослідження; нараховує 52 праці та вітчизняних та зарубіжних науковців, джерела довідкової літератури, джерела ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІТ-НЕОЛОГІЗМІВ

1.1. Сутність неологізмів в ІТ та їх функції у сфері лінгвістичних досліджень

Стрімкий розвиток інформаційних технологій у XXI столітті істотно вплинув на всі сфери суспільного життя, зокрема й на мовну систему. Поява нових цифрових продуктів, сервісів, інструментів і процесів зумовлює необхідність їх мовного позначення, що призводить до активного формування неологізмів. У цьому контексті ІТ-сфера виступає одним із найпродуктивніших джерел лексичних інновацій сучасної англійської мови, які згодом поширюються й в інших мовах, зокрема в українській.

У загальнолінгвістичному розумінні неологізм – це нова мовна одиниця (слово, словосполучення або нове значення вже відомого слова), яка виникла для номінації нового поняття або явища і ще не повністю закріпилася в мовній системі. В ІТ-дискурсі неологізми характеризуються особливою динамічністю, адже технологічні інновації з'являються значно швидше, ніж відбувається їхнє лексикографічне опрацювання та стандартизація [17].

У сучасному світі інформаційні технології стрімко змінюють не лише способи комунікації, а й саму структуру мови. З розвитком нових цифрових процесів, продуктів та явищ у мові з'являються численні неологізми – нові слова або вирази, які виникають для позначення нових понять, притаманних ІТ-сфері. Саме такі одиниці називаються ІТ-неологізмами.

Неологізм в ІТ сфері це мовна одиниця, що виникла відносно нещодавно й використовується для найменування явищ, концептів або процесів, пов'язаних із цифровими технологіями, програмуванням, інтернетом, штучним інтелектом, концептами, ролями користувачів, інтерфейсних елементів або моделей взаємодії в цифровому середовищі тощо. Наприклад, слова на кшталт *blockchain*, *deepfake*, *metaverse*, *prompt*,

fintech, design token, no-code, handoff – це лексичні інновації, які не входили до активного вжитку ще кілька років тому. Їхня специфіка полягає в тому, що вони функціонують на межі термінології, професійного жаргону та загальнономовної лексики [17].

Важливою ознакою ІТ-неологізмів є їхнє англійське походження, що пояснюється домінуванням англійської мови як мови міжнародної цифрової комунікації. Більшість таких одиниць спочатку з'являється в середовищі розробників, дизайнерів, аналітиків або онлайн-спільнот, а згодом переходить у професійні тексти – технічну документацію, глосарії, інтерфейсні описи та навчальні матеріали. Лише після цього частина неологізмів закріплюється в академічному дискурсі та словниках.

ІТ-неологізми часто є запозиченнями з англійської мови, утвореними в середовищі розробників, UX/UI дизайнерів, технічних команд або онлайн-спільнот. Вони можуть мати форму:

1. новоутворених слів (*overdraw, clickbait, preloader*);
2. складних слів або словосполучень (*responsive breakpoint, user-centric design*);
3. переосмислених звичних слів, що набули нового змісту в ІТ-контексті (*cloud, bug, token, frame*) [52].

На відміну від традиційних термінів, ІТ-неологізми не завжди мають офіційно закріплену дефініцію або усталене написання. Вони можуть існувати у кількох варіантах перекладу, функціонувати спочатку в усному або неформальному дискурсі, а вже згодом потрапляти до фахових текстів [4].

З погляду лінгвістики, ІТ-неологізми становлять значний інтерес, оскільки вони відображають сучасні процеси словотвору, семантичного розвитку та функціонування лексичних одиниць у спеціалізованому дискурсі. Як зазначає Р. І. Дудок, у терміні «сконденсовано домінантне значення, навколо якого формується система вторинних смислів», що особливо характерно для неологізмів технічної сфери. Саме тому ІТ-неологізми часто

демонструють багат шаровість значення та здатність до контекстуального переосмислення [6]. Це твердження добре ілюструє особливість неологізмів ІТ-сфери: вони здатні адаптуватися до нових контекстів і набувати додаткових відтінків значення залежно від мовленнєвої ситуації.

Проблематика неологізмів тривалий час перебуває в центрі уваги лінгвістичних досліджень. Класичні праці з неології (Ж. Дюбуа, Л. Гільбер [33], А. Рей [39]) заклали підґрунтя для розуміння неологізму як динамічного елемента мовної системи, що відображає соціальні, культурні та науково-технічні зміни. На думку Л. Гільбера, неологізм є не лише мовною інновацією, а й показником актуальних потреб суспільства в номінації нових реалій, що особливо яскраво простежується в технічних і наукових галузях.

У межах сучасної лінгвістики неологізми розглядаються з різних теоретичних позицій: структурно-семантичної, функціональної, когнітивної та дискурсивної. Зокрема, у функціональному підході (М. Халлідей) нові лексичні одиниці аналізуються з огляду на їхню роль у комунікації та здатність оптимізувати передачу спеціалізованої інформації. Саме цей підхід є релевантним для дослідження ІТ-неологізмів, оскільки вони виникають як інструменти ефективної професійної взаємодії [40].

Когнітивний підхід до вивчення неологізмів, представлений працями Дж. Лакоффа та М. Джонсона, дозволяє розглядати ІТ-неологізми як результат концептуалізації нових цифрових явищ. Метафоричні терміни на зразок *cloud*, *bug*, *sandbox*, *pipeline* відображають перенесення знань із повсякденного досвіду на сферу абстрактних технологічних процесів. Таким чином, ІТ-неологізми виступають мовним відображенням когнітивних механізмів осмислення цифрової реальності [35].

Вагомий внесок у дослідження термінологічних неологізмів зробили представники термінознавства, зокрема Т. Кабре, яка наголошує, що сучасні терміни дедалі частіше функціонують поза межами вузькоспеціалізованих текстів і переходять у напівпрофесійний або загальномовний дискурс. Це положення безпосередньо стосується ІТ-неологізмів, які швидко

поширюються через інтерфейси, онлайн-платформи та цифрові продукти [29].

В українській лінгвістиці проблеми неології та термінології досліджувалися в працях В. Карабана [9], О. Селіванової [22], Л. Симоненко [25], Р. Дудка [7], Л. Черноватий [26] та інших. Зокрема, О. Селіванова [23] розглядає неологізми як маркери мовної динаміки та наголошує на необхідності їх аналізу в межах дискурсу, а не ізольовано. В. Карабан у своїх роботах з перекладознавства підкреслює, що технічні неологізми є однією з основних зон перекладацького ризику через відсутність усталених відповідників і швидку зміну термінологічної норми.

Окрему групу досліджень становлять роботи, присвячені саме цифровому та ІТ-дискурсу. Так, за спостереженнями М. Кастельса, цифрові технології формують новий тип комунікативного простору, у якому мова постійно адаптується до технологічних інновацій. У цьому контексті ІТ-неологізми виконують роль інструментів концептуалізації нових форм взаємодії людини з технологіями [30].

З позицій перекладознавства ІТ-неологізми розглядаються як одиниці підвищеної складності. Ю. Найда [38] та П. Ньюмарк [38] наголошують, що переклад новітньої термінології потребує балансу між формальною точністю та функціональною адекватністю. Для ІТ-неологізмів це означає необхідність урахування не лише семантики, а й прагматичних чинників: очікувань користувачів, жанру тексту та рівня професійної підготовки адресата.

Таким чином, сучасні наукові напрацювання свідчать, що ІТ-неологізми є складним і багатовимірним об'єктом лінгвістичного аналізу. Вони поєднують ознаки термінів, елементів професійного жаргону та одиниць загальномовного вжитку, що зумовлює потребу в міждисциплінарному підході до їх дослідження. Узагальнення теоретичних підходів створює методологічне підґрунтя для подальшого аналізу шляхів перекладу ІТ-неологізмів і їх функціонування в українському мовному просторі.

У лінгвістичних дослідженнях ІТ-неологізми виконують низку важливих функцій:

1. Номінативну – називають нові цифрові явища, інструменти або концепти, які раніше не мали мовного вираження.: *auto layout, component property, design token, canvas*. фіксують конкретні елементи цифрових інтерфейсів і процесів розробки.

2. Ідентифікаційну – вказують на належність до професійної або технічної культури: *frontend, no-code, component-driven design, style guide*. Ідентифікаційна функція дає змогу відмежувати професійний ІТ-дискурс від загальнономовного спілкування.

3. Експресивну – передають ставлення або оцінку, часто в професійній спільноті або через метафори: *rage click, zombie user, tech debt*, що поєднують технічний зміст із образністю. Проявляється у використанні метафоричних або емоційно забарвлених неологізмів, які передають оцінку або ставлення до певних явищ у межах професійної культури.

4. Функціонально-комунікативну – спрощують технічну взаємодію та обмін інформацією між фахівцями: *version history, handoff, responsive breakpoint*. Також називається комунікативно-оптимізаційна функція, що полягає в економії мовних засобів та спрощенні професійної взаємодії. Абревіатури й скорочення (*UI, UX, API, SaaS*) дозволяють швидко й точно передавати складну інформацію в межах технічної комунікації [34].

Для перекладознавства ІТ-неологізми є особливо складним об'єктом дослідження, оскільки вони часто не мають усталених відповідників у мові перекладу, перебувають у стані семантичної нестабільності та залежать від конкретного функціонального контексту. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу таких одиниць – з урахуванням їхньої структури, значення, функції та сфери вживання.

Таким чином, ІТ-неологізми – це не просто технічні слова. Вони є індикаторами культурних, технологічних та соціальних змін. Їх поява й розвиток вимагають особливої уваги з боку лінгвістики та

перекладознавства, адже переклад таких одиниць потребує не лише пошуку еквівалента, а й глибокого розуміння контексту, походження та функції неологізму в мові-джерелі. Їхнє дослідження в межах лінгвістики та перекладознавства дозволяє глибше зрозуміти механізми розвитку сучасної термінології, а також виробити ефективні підходи до адекватного перекладу фахових текстів у сфері інформаційних технологій.

1.2. Структурно-семантичні характеристики неологізмів в ІТ сфері

Мовна система інформаційних технологій, що активно розвивається, демонструє складну структуру формування лексичних одиниць, зокрема неологізмів. Їхня поява відбувається внаслідок необхідності номінації нових цифрових явищ, понять, функцій, інструментів чи дій. У структурному та семантичному планах ІТ-неологізми значно відрізняються від усталеної термінології, адже нерідко мають гібридне походження, вільну або неформальну структуру та високий рівень контекстуальної варіативності.

Неологізми інформаційно-технологічної сфери становлять особливий пласт сучасної лексики, що вирізняється інтенсивним розвитком, відкритістю до запозичень і високою варіативністю форм та значень. Їхні структурні та семантичні характеристики формуються під впливом як внутрішньомовних процесів, так і зовнішніх чинників, зокрема глобалізації, цифровізації комунікації та домінування англійської мови в ІТ-дискурсі [32].

У лінгвістичних дослідженнях підкреслюється, що структура ІТ-неологізмів часто повторює моделі словотвору загальної мови, однак із помітним переважанням складних слів, аббревіатур, аналітичних конструкцій і запозичень. Особливо продуктивними є моделі типу іменник + іменник (*user flow, system error*), прикметник + іменник (*responsive design, dark pattern*), а також багатокomпонентні конструкції (*customer experience strategy, real-time collaborative editing*). Значну частину сучасної ІТ-лексики становлять

скорочення (API, UX, HTML) та новотвори зі спеціалізованими суфіксами й префіксами (*software, cybercrime, e-learning*) [31].

У структурному аспекті ІТ-неологізми демонструють широку палітру словотворчих моделей – від простих лексичних одиниць до складних багатокомпонентних конструкцій. Вони можуть функціонувати як самостійні терміни, так і як елементи ширших терміносистем, формуючи ієрархічні зв'язки між поняттями. Особливістю таких одиниць є те, що вони часто виникають у практичному професійному середовищі (розробка програмного забезпечення, UI/UX-дизайн, DevOps, data science), а вже згодом підлягають теоретичному осмисленню та класифікації.

Важливою рисою семантики ІТ-неологізмів є метафоричність, яка слугує когнітивним механізмом осмислення складних технічних процесів. Значна частина таких одиниць утворюється шляхом перенесення значень із загальноживаної лексики до спеціалізованої сфери, наприклад: *cloud, tree, breadcrumb, sandbox, container*. У результаті формується вторинна термінологічна семантика, що співіснує з первинним значенням слова, але функціонує автономно в межах професійного дискурсу [31].

Семантична структура ІТ-неологізмів також є неоднорідною. У межах фахової мови вони можуть функціонувати як:

1. Однозначні одиниці, коли нове слово точно співвідноситься з одним поняттям (*wireframe, mockup*);
2. Багатозначні одиниці, що мають кілька контекстуально зумовлених значень (*cloud, prompt*);
3. Терміни-метафори, які виникають шляхом перенесення значення із загальноживаної лексики до технічної (*Breadcrumb, hero, tree*) [32].

Семантична специфіка ІТ-неологізмів полягає в поєднанні точності термінологічного значення з контекстуальною гнучкістю. Багато з них функціонують як контекстозалежні одиниці, значення яких визначається сферою застосування, типом тексту та комунікативною метою. Це ускладнює

процес їхнього перекладу, оскільки перекладач має враховувати не лише словникове значення, а й прагматичний аспект уживання.

Особливої уваги потребують лексичні одиниці з нетиповою семантикою, які лише умовно можна вважати термінами, проте активно функціонують у професійному середовищі. Йдеться, зокрема, про експресивні або іронічні неологізми (*tech debt, rage click, zombie user*), які мають відчутне емоційне або культурне забарвлення. Як зазначає Т. Р. Кияк, «професійні жаргонізми не претендують на точність та однозначність, мають великий рівень образності та емотивно забарвлене значення», що цілком узгоджується з особливостями таких одиниць у сфері ІТ [11, с. 104].

Окрему групу становлять семантично нестабільні неологізми, які перебувають на етапі становлення і можуть мати кілька варіантів інтерпретації або перекладу. Наприклад, термін *prompt* у сфері штучного інтелекту може позначати як текстову інструкцію для моделі, так і ширше поняття взаємодії користувача з системою. Подібна багатозначність зумовлює необхідність ретельного контекстуального аналізу в процесі перекладу.

З точки зору функціональної семантики, ІТ-неологізми можна розглядати як одиниці, що реалізують не лише номінативну, а й когнітивну та прагматичну функції. Вони структурують професійне знання, формують спільне поняттєве поле фахівців і водночас впливають на спосіб мислення в цифровому середовищі. Саме тому в лінгвістичних дослідженнях ІТ-неологізми аналізуються не ізольовано, а в межах дискурсивних практик, де значення формується через взаємодію тексту, контексту та комунікантів.

Структурно-семантичні характеристики ІТ-неологізмів також безпосередньо пов'язані з їхньою адаптацією в мові перекладу. Запозичені одиниці можуть зберігати оригінальну форму, частково адаптуватися або зазнавати семантичних зсувів відповідно до норм української мови та очікувань цільової аудиторії. Це свідчить про те, що структура й значення ІТ-

неологізмів є динамічними і змінюються в процесі міжмовної та міжкультурної комунікації.

Таким чином, структурно-семантичні характеристики ІТ-неологізмів є багаторівневими та часто виходять за межі традиційного термінотворення [2].

Отже, структурно-семантичні характеристики неологізмів в ІТ визначаються їхнім інноваційним походженням, багаторівневою будовою та контекстуально зумовленою семантикою. Аналіз цих характеристик є необхідною передумовою для подальшого дослідження структурних моделей (підрозділ 1.2.1) та лексико-семантичних особливостей (підрозділ 1.2.2), а також для розроблення ефективних перекладацьких стратегій у сфері інформаційних технологій.

1.2.1. Структурні особливості ІТ-неологізмів

Структура ІТ-неологізмів є надзвичайно варіативною, оскільки поєднує класичні моделі словотвору з новітніми тенденціями цифрової комунікації. Більшість таких одиниць формуються на основі англійських шаблонів, що зумовлено домінуванням англійської мови в ІТ-дискурсі, однак вони активно адаптуються до особливостей фахового стилю різних мов [2].

Однією з характерних структурних рис ІТ-неологізмів є аналітичність, що виявляється у переважанні словосполучень над односкладовими термінами. Такі конструкції дозволяють гнучко уточнювати значення основного компонента за допомогою атрибутивних елементів (*interaction design pattern, scalable cloud infrastructure*), що сприяє точнішій концептуалізації технічних процесів.

Науково-технічні терміни, до яких належать і значна частина ІТ-неологізмів, за своєю структурою можуть бути простими, похідними (префіксальними або суфіксальними), складними та термінами-

словосполученнями [9, с. 302]. Такий поділ дозволяє класифікувати неологізми за формою і полегшує аналіз особливостей їх перекладу.

До простих ІТ-неологізмів можна віднести: *plugin, router, dashboard*. Складні слова часто формуються шляхом поєднання двох елементів (наприклад, *firewall, flywheel*) – вони можуть писатися разом або через дефіс. Словосполучення – найбільш поширена форма, особливо у сфері *UI/UX: user interface, responsive layout, real-time collaborative editing*. Окрему групу становлять багатокomпонентні конструкції, які поєднують 3 і більше слів, іноді з прийменниками: *call to action, point of presence, end-to-end encryption*.

Важливою структурною тенденцією є відкритість до комбiнування компонентів. Багато ІТ-неологізмів функціонують як модульні одиниці, здатні входити до складу нових термінів без істотних формальних змін (*design → design system → design token → tokenized design*). Така властивість сприяє швидкому розширенню терміносистеми без потреби створення принципово нових словотворчих моделей.

Також типовими для ІТ-дискурсу є аббревіації та акроніми, які забезпечують стислість і ефективність комунікації в технічному середовищі. Приклади: *API (Application Programming Interface), SaaS (Software as a Service), UI, PWA, JSON* [45].

У лексичному складі сучасної ІТ-термінології активно функціонують префіксальні та суфіксальні моделі:

1. Префікси: *cyber-* (*cyberattack*), *auto-* (*autocomplete*), *meta-* (*metadata*), *micro-* (*microservice*);
2. Суфікси: *-ware* (*software*), *-ify* (*simplify*), *-er* (*browser*), *-tion* (*automation*), *-ment* (*deployment*) [43].

Частина неологізмів має гібридне походження, поєднуючи технічні й загальноживані елементи: *tech stack, bug report, design system*. Такі одиниці часто виникають як професійний жаргон, але поступово стабілізуються як терміни.

Окремої уваги заслуговує явище графічної варіативності ІТ-неологізмів. У професійних текстах часто фіксуються паралельні форми написання (no code / no-code / nocode; frontend / front-end), що свідчить про процеси нормалізації та стандартизації термінів. Ця нестабільність має безпосередній вплив на переклад, оскільки вимагає від перекладача вибору найбільш усталеного або функціонально доцільного варіанта.

Структурна специфіка ІТ-неологізмів також виявляється у використанні іншомовних морфем без повної адаптації до норм української мови (*cloud-based, data-driven, user-centric*). Такі одиниці часто функціонують у гібридному вигляді, поєднуючи елементи різних мовних систем, що ускладнює їх граматичне узгодження та переклад.

Окремо варто згадати соціальні абрєвіатури та скорочення, які, попри неформальне походження, активно використовуються в цифрових сервісах і документації: FAQ, ETA, LOL, ІМНО [41].

Таким чином, структурна специфіка ІТ-неологізмів виявляє прагнення до лаконічності, гнучкості та відповідності темпам технологічного розвитку. Ці характеристики створюють специфічні умови для перекладу, де структура слова або словосполучення може бути не менш важливою, ніж його значення. Їх класифікація є важливою передумовою для точного перекладу, стандартизації термінології та формування ефективного міжмовного фахового спілкування.

1.2.2. Лексико-семантичні особливості

Лексико-семантична специфіка ІТ-неологізмів зумовлена взаємодією технічного змісту та мовної креативності, яка є характерною рисою цифрового середовища. Значення таких одиниць формується не лише через дефініцію, а й через спосіб їхнього функціонування в професійному дискурсі, що надає їм особливої семантичної рухливості.

Неологізми в ІТ-сфері демонструють високу семантичну динаміку, що є прямим наслідком стрімкого розвитку цифрових технологій та постійного оновлення професійної лексики. Вони виникають не лише як засіб номінації нових понять, а й як результат переосмислення вже існуючих лексем. Така гнучкість семантики часто ускладнює процес їхнього перекладу, адже кожна одиниця функціонує в межах певного професійного контексту.

Неологізми у сфері ІТ потребують подвійного аналізу – з боку їхнього первинного значення та контекстуального функціонування, що часто не збігаються [2, с. 112]. Однією з провідних рис семантики ІТ-неологізмів є процесуальність значення. Багато одиниць позначають не статичні об'єкти, а дії, взаємодії або сценарії використання (*onboarding, rendering, handoff*). Це зумовлює динамічний характер їхньої семантики та потребує точного відтворення аспекту дії в мові перекладу.

У мові професійних комунікацій можна спостерігати кілька ключових семантичних тенденцій:

1. Поява багатозначних термінів, які набувають різних значень залежно від системи, у якій вони використовуються. Наприклад, *token* в контексті UI-дизайну (*design token у Figma*) – це абстрактна одиниця стилю, а в інформаційній безпеці – елемент автентифікації.

2. Зміна статусу звичайних лексем: деякі слова, як-от *frame, library, node*, у професійному середовищі набувають вузькоспеціалізованого значення, що відрізняється від їхнього загальномовного вжитку.

3. Стандартизація контекстуальних значень: деякі терміни, які раніше були вузько-локальними (наприклад, *componet у Webflow або Figma*), через масове використання в професійних середовищах набувають стабільного термінологічного статусу.

4. Семантичне насичення запозичень: англійські неологізми в українському фаховому мовленні часто зберігають первинне значення, однак з часом можуть набувати локальних відтінків, адаптованих до національного мовного середовища [3].

Суттєвим чинником є також контекстуальна спеціалізація значення. Один і той самий неологізм може набувати різних семантичних акцентів залежно від галузі застосування (розробка, дизайн, аналітика, штучний інтелект). У таких випадках лексичне значення не є універсальним, а формується в межах конкретної професійної практики.

Характерною особливістю є семантична компресія, за якої одне слово або коротке словосполучення передає складний концепт або цілий набір операцій (*stack, pipeline, workflow*). У перекладі це часто потребує або розгортання значення, або використання описових конструкцій для збереження інформативності.

У мові інтернет-комунікацій (до яких належить і велика частина ІТ-лексики), значення слів формується швидше через частотність уживання, ніж через академічне закріплення [17]. Окрему групу становлять ІТ-неологізми з оціночним або прагматичним компонентом значення, які використовуються для внутрішньої комунікації фахівців (*legacy system, hacky solution, brittle code*). Такі одиниці не лише називають явище, а й передають ставлення до нього, що ускладнює їх нейтральний переклад.

Важливою семантичною рисою є тенденція до узагальнення значень, коли термін поступово виходить за межі вузького технічного вжитку та починає функціонувати в ширшому комунікативному просторі (*platform, ecosystem, architecture*). У таких випадках межа між терміном і загальноживаним словом стає умовною.

Таким чином, лексико-семантична специфіка ІТ-неологізмів полягає не лише в інноваційності самих слів, а й у зміні підходу до їхнього значення. Контекст стає головним фактором інтерпретації, що вимагає від перекладача глибокого знання не лише мови, а й функціонального середовища, у якому ці одиниці виникають та розвиваються. Саме ці характеристики зумовлюють складність їх інтерпретації та перекладу, що підтверджує необхідність системного аналізу неологізмів у межах лінгво-перекладацьких досліджень.

1.3. Класифікація ІТ-неологізмів

Різноманітність процесів і явищ у сфері інформаційних технологій зумовлює багатовимірний характер ІТ-неологізмів, що ускладнює їх систематизацію. Як зазначає О. Селіванова, відсутність єдиної класифікаційної моделі неологізмів пояснюється їх динамічною природою та залежністю від позамовних чинників [6; 7]. У сучасних лінгвістичних дослідженнях неологізми групуються за різними критеріями: походженням, структурою, семантикою, функціями та сферою вживання (Л. Гільбер, А. Рей) [33; 39]. З огляду на мету цього дослідження доцільним є комплексний підхід до класифікації ІТ-неологізмів, який поєднує кілька взаємодоповнювальних параметрів.

Класифікація ІТ-неологізмів за способом утворення. За словотвірним критерієм ІТ-неологізми поділяються на такі групи:

1. Запозичені неологізми – одиниці, повністю або частково запозичені з англійської мови без істотних змін структури: *blockchain, startup, framework, backend*. Саме ця група є найчисельнішою, що зумовлено домінуванням англійської мови в глобальному ІТ-дискурсі. Як наголошує В. Карабан, запозичення є домінантним способом формування сучасної ІТ-термінології через глобальний характер галузі [9, с. 97].

2. Словотвірні неологізми – утворені за допомогою афіксації або словоскладання: *preloader, autosave, reusability, microservice*. Вони демонструють активне використання продуктивних моделей англійського словотвору. За спостереженнями Л. Гільбера, такі одиниці демонструють високу продуктивність мовної системи в умовах технологічного розвитку [33].

3. Складені терміни та словосполучення – багатокomпонентні одиниці, що відображають складні концепти: *user journey map, responsive breakpoint, design system*. Такі неологізми часто виконують номінативну та

уточнювальну функції. Т. Кабре відносить такі одиниці до термінів із високим рівнем концептуальної насиченості [29, с. 134].

4. Семантичні неологізми – уже відомі слова, що набули нового значення в ІТ-контексті: *cloud, token, frame, pipeline*. Ця група є особливо важливою для перекладознавства через потенційну багатозначність. Як зазначає Р. Дудок, семантичні неологізми є особливо проблемними для інтерпретації та перекладу через багатозначність значення [6; 7].

Класифікація за семантичними характеристиками. З огляду на значення та концептуальне наповнення ІТ-неологізми можна поділити на:

1. Терміни для позначення технологій і процесів: *machine learning, continuous integration, web scraping*, що відображають нові способи обробки даних і програмної розробки. Такі одиниці формують ядро ІТ-дискурсу (Т. Кабре) [29].

2. Неологізми, що позначають цифрові продукти та інструменти: *plugin, widget, dashboard, no-code platform*, які фіксують матеріальні та програмні об'єкти цифрового середовища,

3. Неологізми для позначення ролей користувачів або фахівців: *frontend developer, product owner, power user*, що відображають соціальну структуру ІТ-спільноти (М. Кастельс) [30].

4. Інтерфейсні та UX/UI-неологізми: *call-to-action, handoff, wireframe, auto layout*, які активно функціонують у межах дизайнерського та розробницького дискурсу.

5. Метафоричні та оцінні одиниці: *tech debt, zombie user, dark pattern*, які поєднують технічний зміст з образністю, що ґрунтуються на когнітивних механізмах метафоризації, описаних Дж. Лакоффом і М. Джонсоном [35].

Класифікація за функціональним критерієм. За функціями в професійному дискурсі ІТ-неологізми поділяються на:

1. Номінативні, що виконують функцію називання нових об'єктів і явищ (*design token, metaverse*).

2. Комуникативно-оптимізаційні, спрямовані на економію мовних засобів і прискорення професійної комунікації (*UI, API, SaaS*). Як зазначає М. Бейкер, такі одиниці забезпечують економію мовних ресурсів у спеціалізованих текстах [28].

3. Ідентифікаційні, які маркують належність мовця до певної професійної спільноти (*no-code, devops, agile*).

4. Експресивні, що передають оцінку або ставлення до явищ у межах ІТ-культури (*rage click, spaghetti code*).

Класифікація за ступенем усталеності. З позицій динаміки функціонування ІТ-неологізми можна поділити на:

1. Новітні (нестабільні) – терміни, що перебувають на початковому етапі вживання та мають високу варіативність (*prompt engineering, metaverse asset*).

2. Частково усталені – активно використовуються в професійних текстах, але ще не зафіксовані в словниках (*design token, handoff*).

3. Усталені – терміни, що закріпилися в документації, локалізаціях і навчальних матеріалах (*browser, server, user interface*). Такий поділ відповідає стадіям термінологічного розвитку, описаним Н. Грицьковою [3].

Значення класифікації для перекладознавства. Запропонована класифікація має практичну цінність для перекладознавчих досліджень, оскільки дозволяє прогнозувати перекладацькі труднощі та обирати адекватні стратегії відтворення ІТ-неологізмів українською мовою. Зокрема, семантичні та метафоричні неологізми потребують глибшого контекстуального аналізу, тоді як запозичені та усталені одиниці часто допускають пряме відтворення або калькування. Як підкреслює П. Ньюмарк, саме типологічна характеристика терміна є ключовою для вибору способу його відтворення в мові перекладу [37].

Таким чином, ІТ-неологізми є багатовимірним лексичним явищем, яке потребує комплексної класифікації з урахуванням словотвірних, семантичних, функціональних і прагматичних параметрів. Запропонована

типологія, узагальнення наукових підходів (Селіванова, Кабре, Карабан, Дудок та ін.) створює теоретичну основу для подальшого аналізу перекладацьких стратегій і дозволяє системно підійти до вивчення особливостей перекладу ІТ-неологізмів у наступних розділах дослідження.

1.4. Шляхи і способи відтворення ІТ неологізмів у перекладі

Переклад ІТ-неологізмів становить одне з найскладніших завдань сучасного перекладознавства, оскільки ці одиниці часто є лексичними інноваціями без усталених еквівалентів у мові перекладу. Як зазначає В. Карабан [9], переклад термінологічної лексики в умовах її активного оновлення вимагає від перекладача не лише мовної, а й фахової компетентності, а також здатності до самостійного термінотворення. Вони можуть мати складну структуру, культурно зумовлену семантику або багатозначність. Як результат, традиційні способи перекладу потребують адаптації або доповнення, а перекладач має не лише зберегти зміст терміна, а й дотриматися норм цільової мови та очікувань фахової спільноти.

Вибір способу перекладу ІТ-неологізмів значною мірою залежить не лише від мовних характеристик одиниці, а й від типу тексту та цільової аудиторії. Так, у технічній документації пріоритет надається точності та стабільності термінів, тоді як у маркетингових або навчальних матеріалах можливе використання адаптованих або описових варіантів перекладу. Це зумовлює необхідність функціонального підходу до перекладу, за якого стратегія добору еквівалента визначається комунікативною метою тексту [10].

Вибір способу перекладу ІТ-неологізмів значною мірою залежить не лише від мовних характеристик одиниці, а й від типу тексту та цільової аудиторії. На цьому наголошує П. Ньюмарк, який підкреслює важливість комунікативної спрямованості перекладу спеціалізованих текстів. Так, у технічній документації пріоритет надається точності, однозначності та

стабільності термінів, тоді як у маркетингових або навчальних матеріалах можливе використання адаптованих, частково описових або комбінованих варіантів перекладу. Це зумовлює необхідність функціонального підходу до перекладу, за якого стратегія добору еквівалента визначається комунікативною метою тексту, а не лише формальною відповідністю [37].

Важливим чинником у відтворенні ІТ-неологізмів є ступінь їх термінологічної усталеності. За спостереженнями Т. Кабре, неологізми, що перебувають на ранньому етапі функціонування, часто перекладаються шляхом транслітерації або комбінованих моделей, тоді як усталені одиниці поступово набувають калькованих або лексично адаптованих відповідників. Таким чином, переклад неологізмів є процесом динамічним і залежним від етапу розвитку терміна в професійному середовищі.

Серед основних прийомів перекладу ІТ-неологізмів можна виділити такі:

1. Лексичний еквівалент – найбажаніший варіант, якщо в мові перекладу існує відповідник: *prompt* → *підказка*.

2. Транскодування (транслітерація або транскрипція) – застосовується тоді, коли відсутній еквівалент, але важливо зберегти форму терміна: *scraping* → *скрейпінг*; *frame* → *фрейм*.

3. Змішане транскодування – поєднання фонетичної та візуальної адаптації: *plugin* → *плагін*; *interface* → *інтерфейс*; *layout* → *лейаут*.

4. Калькування – застосовується для складних термінів, якщо калька не порушує норм словосполучення: *user flow* → *потік користувача*; *dark mode* → *темний режим*.

5. Описовий переклад – використовується при відсутності прямого відповідника: *real-time collaboration* → *спільна робота в реальному часі*; *responsive layout* → *макет, що адаптується до екрану*.

б. Лексико-семантичні трансформації – особливо важливі при перекладі неологізмів з іронічним, метафоричним чи контекстуальним забарвленням [36].

Окремої уваги потребує прагматичний аспект перекладу, зокрема відтворення експресивних і метафоричних ІТ-неологізмів. У таких випадках буквальний переклад може призвести до втрати оцінного або образного компонента, тому перекладачеві доводиться застосовувати семантичні трансформації або описові конструкції. Наприклад, неологізми з внутрішньопрофесійним забарвленням часто вимагають нейтралізації або, навпаки, збереження стилістичної маркованості залежно від жанру тексту.

Суттєвого значення набуває корпусний та контекстуальний аналіз, який дозволяє перевірити реальне функціонування неологізму в автентичних джерелах (технічна документація, інтерфейси, професійні платформи). Зіставлення частотності різних перекладних варіантів сприяє вибору найбільш прийняттого еквівалента та запобігає створенню штучних або нефункціональних термінів.

Процес перекладу ІТ-неологізмів доцільно розглядати як багаторівневий. З огляду на рекомендації з перекладознавчої літератури, пропонується орієнтовний алгоритм:

1. Визначення неологізму в тексті-джерелі. Аналіз структури, контексту, походження.
2. Добір відповідника або створення адекватного варіанту. Використання ресурсів: словників, фахових баз даних, термінологічних глосаріїв.
3. Оцінка адекватності. Зіставлення з ужитком у реальних професійних текстах (документація *Webflow*, *Figma*, *Notion* тощо).
4. Редагування перекладеного терміна відповідно до норм української мови та очікувань цільової аудиторії [36].

Ще одним перспективним напрямом є стандартизація перекладу ІТ-неологізмів. За відсутності нормативних словників важливу роль відіграють

корпоративні глосарії, стильгайди цифрових продуктів та перекладацькі бази даних. Їх використання забезпечує термінологічну узгодженість і сприяє формуванню стабільних відповідників в українській мові.

Крім того, переклад ІТ-неологізмів слід розглядати в контексті міжкультурної комунікації. Деякі одиниці відображають специфічні для англomовного середовища концепти або практики, які не мають прямих аналогів у культурі мови перекладу. У таких випадках перекладач виступає посередником між технічною та культурною системами, адаптуючи зміст неологізму до сприйняття цільової аудиторії.

Таким чином, переклад ІТ-неологізмів вимагає від перекладача не лише мовної компетентності, а й знань у сфері інформаційних технологій. Успішне відтворення таких одиниць ґрунтується на поєднанні кількох стратегій і здатності до міждисциплінарного аналізу [27].

Таким чином, переклад ІТ-неологізмів вимагає від перекладача не лише високого рівня мовної компетентності, а й глибоких знань у сфері інформаційних технологій. Ефективне відтворення ІТ-неологізмів у перекладі потребує комплексного підходу, що поєднує лінгвістичний аналіз, урахування прагматичних чинників та орієнтацію на професійний контекст. Запропоновані доповнення поглиблюють розуміння перекладу ІТ-неологізмів як багатовимірного процесу та створюють теоретичне підґрунтя для подальшого практичного аналізу в наступних розділах дослідження.

1.4.1 Перекладацькі рішення в умовах динамічного розвитку ІТ-термінології

Переклад ІТ-неологізмів не може зводитися лише до механічного добору формального відповідника, оскільки такі одиниці характеризуються динамічністю, контекстуальною варіативністю та функціональною багатозначністю. У зв'язку з цим виникає потреба у визначенні чітких

критеріїв адекватності перекладу, які дозволяють оцінити доцільність і якість перекладацького рішення в межах фахового дискурсу.

Одним із базових критеріїв адекватності є *семантична відповідність*, що передбачає збереження ключового поняттєвого змісту неологізму. Перекладена одиниця має точно відображати функцію, процес або об'єкт, позначений у мові-джерелі, без семантичних спотворень або надмірного узагальнення. Особливо важливо це для термінів, що використовуються в технічній документації, де навіть незначна зміна значення може вплинути на коректність сприйняття інформації.

Другим важливим критерієм є *функціональна еквівалентність*, яка полягає у збереженні ролі неологізму в тексті перекладу. IT-неологізм може виконувати номінативну, інструктивну, пояснювальну або експресивну функцію, і перекладацьке рішення має забезпечувати реалізацію цієї функції в цільовій мові. У деяких випадках це потребує відступу від формальної структури оригіналу на користь функціонально доцільнішого варіанта.

Не менш важливим є *прагматичний критерій*, що враховує адресата перекладу. Рівень технічної підготовки цільової аудиторії, жанр тексту та комунікативна ситуація безпосередньо впливають на вибір способу перекладу. Наприклад, у матеріалах для фахівців допустимим є використання транслітерованих форм, тоді як у навчальних або популярних текстах доцільнішим може бути описовий переклад [19].

Окрему роль відіграє нормативний чинник, який пов'язаний із дотриманням мовних норм української мови та прагненням до термінологічної уніфікації. За відсутності офіційно закріплених відповідників перекладач змушений орієнтуватися на фактичний ужиток у професійному середовищі, корпоративні глосарії та усталені практики перекладу. У цьому контексті перекладач не лише відтворює, а й фактично формує нові елементи терміносистеми.

Суттєвим чинником вибору перекладацького рішення є також ступінь інноваційності неологізму. Чим новішою є одиниця, тим вищою є

ймовірність використання транслітерації або комбінованих моделей перекладу. Зі зростанням частотності вживання неологізму з'являється тенденція до калькування або семантичної адаптації, що свідчить про поступову інтеграцію терміна в мову перекладу [19] (таблиця 1.1.).

Таблиця 1.1.

Співвідношення видів ІТ-термінології та перекладацьких стратегій

Вид ІТ-термінології	Характеристик а термінів	Основні перекладацькі рішення	Приклади (англ.)	Приклади (укр.)
Власне технічні терміни	Чітко дефіновані, стандартизовані, однозначні	Лексичний еквівалент, калькування, транскодування	algorithm; encryption; API	алгоритм; шифрування; API
Інтерфейсні (UI/UX) терміни	Орієнтовані на кінцевого користувача	Функціональний, адаптований або описовий переклад	onboarding; toggle	Ознайомлення користувача; перемикач
Процесно-орієнтовані терміни	Позначають дії та робочі процеси	Дієслівні та описові конструкції	deployment; handoff	розгортання; передача проекту
Метафоричні терміни	Засновані на образному перенесенні значення	Калькування, деме́тафоризація, пояснення	cloud; sandbox	хмара; ізольоване середовище
Професійні жаргонізми	Експресивні, неформальні одиниці	Стилістична нейтралізація або збереження образності	tech debt; spaghetti code	технічний борг; заплутаний код
Новітні неологізми	Нестабільні, без усталених відповідників	Транслітерація + пояснення; комбінований переклад	prompt engineering; no-code	промпт-інжиніринг; платформи без програмування

Таким чином, адекватний переклад ІТ-неологізмів формується на перетині семантичних, функціональних, прагматичних і нормативних

чинників. Визначення та систематизація цих критеріїв створює методологічне підґрунтя для подальшого практичного аналізу перекладацьких рішень, що буде здійснено в наступних розділах дослідження.

Різноманітність ІТ-термінології зумовлює варіативність перекладацьких рішень, оскільки різні типи термінів мають відмінні структурні, семантичні та функціональні характеристики. Відповідно, ефективність перекладу значною мірою залежить від правильного визначення типу терміна та його статусу в професійному дискурсі.

Однією з базових груп є власне технічні терміни, які позначають конкретні програмні або апаратні об'єкти, процеси чи протоколи (*algorithm, compiler, encryption, API*). Такі одиниці зазвичай мають чітке дефінітивне значення і використовуються в стандартизованих контекстах. Для їх перекладу пріоритетними є усталені лексичні еквіваленти, калькування або транскодування, оскільки головною вимогою є точність і однозначність. Будь-які семантичні відхилення в перекладі цієї групи можуть призвести до спотворення технічного змісту [8].

Іншу групу становлять терміни інтерфейсного та прикладного характеру, що активно функціонують у UI/UX-дискурсі (*button, toggle, layout, onboarding*). Ці одиниці поєднують технічний зміст із орієнтацією на кінцевого користувача, тому перекладацькі рішення мають враховувати зрозумілість і зручність сприйняття. У таких випадках доцільним є функціональний переклад, адаптація або описове відтворення, навіть якщо формальний відповідник існує, але є малозрозумілим для цільової аудиторії.

Окрему категорію утворюють процесно-орієнтовані терміни, які позначають дії, етапи або сценарії роботи (*deployment, rendering, handoff, refactoring*). Семантика таких одиниць є динамічною, що зумовлює використання в перекладі дієслівних або описових конструкцій. Перекладач у цьому випадку орієнтується не лише на форму терміна, а й на його функціональну роль у тексті [8].

Особливої уваги потребують метафоричні та образні терміни, які виникають шляхом переосмислення загальноживаної лексики (*cloud, sandbox, pipeline, zombie process*). Для цієї групи характерна багатошаровість значення, тому буквальный переклад не завжди є доцільним. Перекладацьке рішення залежить від ступеня усталеності метафори в мові перекладу: можливе як калькування, так і нейтралізація образності або пояснювальний переклад.

Окремо слід виділити професійні жаргонізми та напівтермінологічні одиниці, які використовуються переважно у внутрішній комунікації фахівців (*tech debt, hacky solution, spaghetti code*). Переклад таких одиниць вимагає врахування стилістичної маркованості та прагматичного ефекту. У формальних текстах ці одиниці часто підлягають стилістичному згладжуванню, тоді як у публіцистичних або навчальних матеріалах допустимим є збереження експресивності [1].

Нарешті, окрему групу становлять новітні неологізми з нестабільним термінологічним статусом, пов'язані з технологіями штучного інтелекту та цифрових платформ (*prompt engineering, no-code, low-code*). Для них характерна відсутність усталених відповідників, що зумовлює використання комбінованих перекладацьких стратегій: транслітерації з поясненням, часткового калькування або тимчасового описового перекладу [46].

Таким чином, перекладацькі рішення щодо ІТ-неологізмів мають безпосередньо залежати від типу термінологічної одиниці, її функції, ступеня усталеності та комунікативного контексту. Такий підхід дозволяє забезпечити адекватність перекладу та сприяє формуванню системної української ІТ-термінології.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дослідження було здійснено теоретичний аналіз ІТ-неологізмів як особливого пласту сучасної лексики, що формується під впливом стрімкого розвитку цифрових технологій та глобалізації професійної комунікації. Установлено, що ІТ-неологізми є динамічними мовними одиницями, які функціонують на межі термінології, професійного жаргону та загальноживаної лексики й виконують низку важливих функцій у фаховому дискурсі, зокрема номінативну, ідентифікаційну, експресивну та комунікативно-оптимізаційну.

Проаналізовано структурно-семантичні характеристики ІТ-неологізмів, що засвідчило їхню багаторівневу будову, аналітичний характер та відкритість до словотвірних модифікацій. Виявлено домінування складних слів, словосполучень, аббревіатур і гібридних конструкцій, а також активне використання метафоризації як когнітивного механізму осмислення складних технічних процесів. Семантика ІТ-неологізмів характеризується контекстуальною зумовленістю, багатозначністю та процесуальністю, що ускладнює їх однозначну інтерпретацію та переклад.

Окрему увагу приділено лексико-семантичним особливостям ІТ-неологізмів, зокрема семантичній динаміці, компресії значення та поєднанню термінологічної точності з прагматичною гнучкістю. З'ясовано, що значення багатьох одиниць формується в межах конкретних професійних практик, що зумовлює необхідність урахування контексту, жанру тексту та цільової аудиторії під час перекладу.

Уточнено поняття ІТ-неологізму як нової мовної одиниці, що виникає для номінації цифрових явищ, процесів або концептів і перебуває на різних етапах термінологічної усталеності. З'ясовано, що такі одиниці здебільшого мають англомовне походження, характеризуються семантичною

багатошаровістю, варіативністю форм і значною залежністю від контексту вживання, що ускладнює їх лінгвістичний опис і переклад.

На основі узагальнення наукових підходів (Л. Гільбер [33], А. Рей [39], Т. Кабре [29], О. Селіванова [23], В. Карабан [9] та ін.) визначено, що ІТ-неологізми доцільно аналізувати з позицій комплексного підходу, який поєднує словотвірні, семантичні, функціональні та прагматичні параметри. Такий підхід дозволяє адекватно відобразити багатовимірну природу цих одиниць і врахувати особливості їх функціонування в сучасному цифровому дискурсі.

Особливу увагу в розділі приділено класифікації ІТ-неологізмів. З'ясовано, що за способом утворення вони поділяються на запозичені, словотвірні, складені та семантичні неологізми; за семантичними характеристиками – на одиниці, що позначають технології, цифрові продукти, ролі користувачів, інтерфейсні елементи та метафорично забарвлені концепти; за функціональним критерієм – на номінативні, комунікативно-оптимізаційні, ідентифікаційні та експресивні; за ступенем усталеності – на новітні, частково усталені та усталені терміни. Запропонована типологія засвідчує складність і внутрішню диференційованість ІТ-неологізмів.

Встановлено, що класифікація ІТ-неологізмів має не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки вона дозволяє прогнозувати перекладацькі труднощі та визначати доцільні стратегії їх відтворення українською мовою. Зокрема, семантичні та метафоричні неологізми потребують глибшого контекстуального аналізу, тоді як усталені запозичені терміни часто допускають пряме або кальковане відтворення.

Доведено, що переклад ІТ-неологізмів не може обмежуватися пошуком прямого словникового відповідника, оскільки багато з цих одиниць перебувають у стані термінологічної нестабільності або не мають усталених еквівалентів в українській мові. У таких випадках перекладач фактично бере участь у формуванні нових елементів національної ІТ-терміносистеми, що

підвищує відповідальність перекладацького рішення та вимагає врахування семантичних, функціональних і прагматичних чинників.

У розділі також систематизовано основні способи відтворення ІТ-неологізмів у перекладі, серед яких визначено лексичні еквіваленти, транскодування, калькування, описовий переклад і перекладацькі трансформації. Доведено, що вибір перекладацької стратегії залежить від ступеня усталеності терміна, його функції в тексті та прагматичних чинників комунікації. Переклад ІТ-неологізмів розглядається як багатовимірний процес, що поєднує лінгвістичний, когнітивний і культурний аспекти.

Отже, теоретичний аналіз, проведений у першому розділі, засвідчив, що ІТ-неологізми становлять складний об'єкт перекладу, який потребує комплексного лінгво-перекладацького підходу. Отримані висновки формують концептуальну основу для подальшого практичного аналізу перекладацьких рішень, оцінки їх адекватності та вироблення рекомендацій щодо ефективного відтворення англомовних ІТ-неологізмів українською мовою, що буде реалізовано в наступних розділах дослідження.

РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ІТ-НЕОЛОГІЗМІВ В УКРАЇНСЬКИХ ФАХОВИХ ТЕКСТАХ

2.1. Джерельна база та принципи добору ІТ-неологізмів для аналізу

Практичний аналіз функційно-семантичних особливостей та перекладацьких стратегій відтворення ІТ-неологізмів потребує чітко окресленої джерельної бази й обґрунтованих критеріїв добору мовного матеріалу. Оскільки ІТ-неологізми функціонують переважно в динамічному професійному середовищі, їх дослідження є можливим лише за умови залучення автентичних фахових текстів, у яких ці одиниці реалізують свої номінативні, когнітивні та прагматичні функції.

Матеріалом дослідження слугували англomовні ІТ-неологізми, зафіксовані в сучасних професійних текстах інформаційно-технологічного спрямування, зокрема в технічній документації цифрових продуктів, інтерфейсних описах, глосаріях дизайн-систем, а також у публікаціях профільних онлайн-ресурсів. До корпусу аналізу було залучено матеріали з платформ *Figma*, *Notion*, *Webflow*, а також статті та аналітичні огляди з ресурсів *Smashing Magazine*, *UX Collective*, *Nielsen Norman Group*, що відзначаються високим рівнем термінологічної насиченості та актуальності [5].

У зазначених джерелах широко представлені новітні лексичні одиниці, що ще не мають усталених відповідників в українській мові або характеризуються варіативністю перекладу. Серед них можна виокремити, зокрема, такі неологізми, як *design token*, *handoff*, *no-code*, *low-code*, *prompt engineering*, *onboarding*, *rage click*, *dark pattern*, *tech debt*, *user flow* [47].

Їх використання в реальних професійних контекстах дозволяє простежити особливості функціонування неологізмів у різних жанрах ІТ-дискурсу – від інструктивно-довідкового до аналітично-публіцистичного.

Добір ІТ-неологізмів здійснювався з урахуванням низки критеріїв.

По-перше, враховувався *хронологічний критерій*, відповідно до якого до аналізу залучалися лексичні одиниці, що набули активного вжитку впродовж останніх років і ще не мають повністю усталених перекладних відповідників в українській мові.

По-друге, застосовувався *функціональний критерій*, згідно з яким відбиралися неологізми, що виконують ключові номінативні та комунікативні функції в ІТ-дискурсі, зокрема в галузі UI/UX-дизайну, програмної розробки, штучного інтелекту та цифрових сервісів (наприклад, *prompt, generative AI, no-code*) Такі одиниці перебувають на етапі термінологічного становлення та демонструють семантичну нестабільність [32].

Функціональний критерій зумовив відбір неологізмів, що виконують ключові номінативні й комунікативні функції в ІТ-дискурсі. До цієї групи належать, зокрема, інтерфейсні та користувацько орієнтовані одиниці (*toggle, onboarding, user journey, call to action*), а також процесно-орієнтовані терміни (*deployment, handoff, rendering*), які активно використовуються в професійній комунікації між розробниками, дизайнерами та аналітиками.

Важливим чинником добору став також *семантичний критерій*, який передбачав включення до корпусу текстів для аналізу неологізмів різних типів:

- як однозначних (*wireframe, mockup*),
- так і багатозначних (*cloud, token, prompt*) неологізмів,
- а також одиниць із метафоричним або експресивним компонентом значення (*dark pattern, rage click, zombie user, tech debt*) [42].

Це дало змогу простежити, яким чином семантична структура неологізму впливає на вибір перекладацької стратегії та ступінь адекватності перекладу. Такі одиниці є показовими з огляду на складність їх інтерпретації та перекладу, оскільки вони поєднують технічний зміст із образністю або оцінним компонентом значення.

Окрему групу становили неологізми з нестабільним термінологічним статусом, які активно функціонують у професійному середовищі, але ще не мають стандартизованих перекладних відповідників в українській мові. До них належать, зокрема, *design token*, *prompt engineering*, *no-code platform*, *low-code solution*.

Аналіз таких одиниць є особливо важливим, оскільки саме вони найчастіше вимагають застосування комбінованих перекладацьких стратегій – поєднання транскодування, калькування та описового перекладу.

З метою систематизації матеріалу всі відібрані ІТ-неологізми було умовно згруповано за функціонально-семантичними ознаками, а саме:

1. власне технічні терміни (*API*, *deployment*, *encryption*);
2. інтерфейсні та користувацько орієнтовані одиниці UI/UX-неологізми (*onboarding*, *toggle*, *user flow*);
3. процесно-орієнтовані неологізми (*handoff*, *rendering*, *refactoring*);
4. метафоричні та експресивні неологізми (*dark pattern*, *rage click*, *tech debt*);
5. новітні неологізми з нестабільною семантикою (*prompt*, *no-code*, *design token*) [51].

Такий поділ забезпечив можливість комплексного аналізу перекладацьких рішень з урахуванням типу неологізму, його функції в тексті та комунікативної мети. У процесі дослідження застосовувалися методи контекстуального, порівняльного та функціонально-семантичного аналізу, що дозволило зіставити оригінальні англійські одиниці з їх українськими перекладними варіантами та виявити закономірності перекладацьких трансформацій.

Отже, сформована джерельна база та обґрунтовані принципи добору ІТ-неологізмів створюють надійне підґрунтя для подальшого аналізу функційно-семантичних типів цих одиниць і перекладацьких стратегій їх відтворення, що буде реалізовано в наступних підрозділах другого розділу.

З метою систематизації мовного матеріалу було укладено таблицю 2.1, у якій подано приклади англомовних ІТ-неологізмів, відібраних для практичного аналізу, з урахуванням сфери їх уживання, функційно-семантичного типу та типових перекладацьких стратегій [51].

Таблиця 2.1.

Приклади ІТ-неологізмів, відібраних для практичного аналізу

№	Англомовний неологізм	Сфера вживання	Функційно-семантичний тип	Узагальнений контекст уживання	Типова перекладацька стратегія
1	design token	UI/UX-дизайн	новітній термін із нестабільною семантикою	Стандартизація стилістичних параметрів у дизайн-системах	транслітерація + пояснення
2	handoff	розробка / дизайн	процесно-орієнтований	передача макетів від дизайнера до розробника	калькування / описовий переклад
3	onboarding	UX / продукт	інтерфейсний	процес ознайомлення користувача з продуктом	функціональний переклад
4	user flow	UX-дизайн	інтерфейсний	послідовність дій користувача в системі	калькування
5	toggle	UI	інтерфейсний	елемент перемикання станів інтерфейсу	лексичний еквівалент
6	no-code	цифрові платформи	новітній неологізм	створення продуктів без програмування	калькування / описовий переклад
7	low-code	цифрові платформи	новітній неологізм	мінімальне використання програмування	калькування

8	prompt	штучний інтелект	Багатозначний	текстова інструкція для AI-моделі	Контекстуальний переклад
9	prompt engineering	штучний інтелект	складений неологізм	проектування ефективних запитів до AI	транслітерація + калька
10	tech debt	розробка ПЗ	Метафоричний, експресивний	наслідки компромісних технічних рішень	калькування
11	dark pattern	UX-дизайн	Метафоричний	маніпулятивні і інтерфейсні рішення	калькування / пояснення
12	rage click	UX-аналітика	експресивний	повторні кліки через фрустрацію користувача	описовий переклад
13	zombie user	аналітика	Метафоричний	неактивний або формальний користувач	семантична адаптація
14	deployment	розробка ПЗ	процесно-орієнтований	розгортання програмного продукту	лексичний еквівалент
15	rendering	графіка / веб	процесно-орієнтований	візуалізація графічних або вебданих	транскодування / еквівалент

Отже, сформована джерельна база та систематизований корпус англійських IT-неологізмів забезпечують репрезентативність і практичну спрямованість подальшого дослідження. Подані в таблиці приклади демонструють різноманітність функційно-семантичних типів неологізмів, що функціонують у сучасному IT-дискурсі, а також підтверджують їхню термінологічну нестабільність і варіативність перекладацьких рішень. Застосовані принципи добору мовного матеріалу дозволяють комплексно проаналізувати як структурно-семантичні характеристики IT-неологізмів, так і особливості їх перекладу залежно від контексту та сфери вживання. Це створює методологічне підґрунтя для подальшого функційно-семантичного

аналізу відібраних одиниць і розгляду перекладацьких стратегій, що буде здійснено в наступних підрозділах другого розділу.

2.2. Функційно-семантичні типи ІТ-неологізмів у аспекті перекладу

Сучасний ІТ-дискурс характеризується високою динамікою оновлення лексичного складу, що зумовлює появу значної кількості неологізмів із різною функційно-семантичною природою. Для перекладознавчого аналізу принципового значення набуває не лише структурна форма неологізму, а передусім його функція в професійному тексті та тип семантики, який реалізується в конкретному комунікативному контексті. Саме поєднання функціонального й семантичного підходів дозволяє адекватно описати перекладацькі труднощі та обґрунтувати вибір перекладацьких стратегій.

У межах даного дослідження ІТ-неологізми розглядаються як функційно зумовлені одиниці, семантика яких формується під впливом професійної практики, жанру тексту та цільової аудиторії. На основі аналізу корпусу матеріалу, представленого в підрозділі 2.1, виокремлено кілька основних функційно-семантичних типів ІТ-неологізмів, кожен із яких має специфічні перекладацькі особливості [21]. Розглянемо наступні типи:

1. *Однозначні та багатозначні ІТ-неологізми в перекладі.* До першої групи належать неологізми, які функціонують як відносно однозначні терміни та мають чітко визначене значення в межах професійного дискурсу. Такі одиниці зазвичай позначають конкретні об'єкти, інструменти або етапи технологічних процесів і характеризуються низьким рівнем контекстуальної варіативності. Прикладами є *wireframe*, *mockup*, *deployment*, *rendering*.

У перекладному аспекті ці неологізми вважаються найменш проблемними, оскільки їх семантика є стабільною, а функція – переважно номінативною. Для їх відтворення в українській мові здебільшого застосовуються лексичні еквіваленти або усталені кальки (*deployment* – *розгортання*, *rendering* – *рендеринг/візуалізація*). Основною перекладацькою

вимогою в цьому випадку є термінологічна точність і послідовність уживання, що особливо важливо для технічної документації [21].

2. Багатозначні ІТ-неологізми з контекстуальною семантикою.

Окрему та значно складнішу групу становлять багатозначні ІТ-неологізми, семантика яких змінюється залежно від сфери застосування та типу тексту. До цієї групи належать, зокрема, *cloud*, *token*, *prompt*. Такі одиниці можуть функціонувати як у вузькоспеціалізованому, так і в ширшому професійному або навіть публічному дискурсі.

У перекладі багатозначних неологізмів вирішальну роль відіграє контекстуальний аналіз. Наприклад, неологізм *prompt* у сфері штучного інтелекту може означати як «текстову інструкцію для мовної моделі», так і ширше – «елемент взаємодії користувача з системою». У таких випадках буквальний переклад без урахування контексту може призвести до семантичного спотворення. Тому перекладач змушений застосовувати контекстуально зумовлений або описовий переклад, іноді – з елементами уточнення [32].

3. Процесно-орієнтовані ІТ-неологізми.

До цієї групи належать неологізми, що позначають дії, етапи роботи або сценарії взаємодії в межах ІТ-проектів (*handoff*, *onboarding*, *refactoring*). Їх семантика є динамічною й тісно пов'язаною з функціональною роллю в професійному процесі.

Переклад таких одиниць ускладнюється тим, що в українській мові не завжди існує компактний однослівний відповідник. Наприклад, *handoff* у *UX/UI-дискурсі* охоплює не лише «передачу», а й комплекс дій, пов'язаних із узгодженням, документацією та комунікацією між командами. Тому перекладацьке рішення часто реалізується у формі описових або функціонально адаптованих конструкцій (передача дизайн-рішень розробникам), що забезпечує збереження змісту, хоча й призводить до семантичного розгортання.

4. Метафоричні та експресивні ІТ-неологізми.

Особливу групу становлять метафоричні та експресивні неологізми, які поєднують технічний

зміст з образним або оцінним компонентом. До них належать такі одиниці, як *tech debt*, *dark pattern*, *rage click*, *zombie user*. Їх семантика формується на основі когнітивної метафори, що полегшує сприйняття складних технічних явищ усередині професійної спільноти.

У перекладі таких неологізмів виникає дилема між збереженням образності та прагненням до нейтральної термінологічної точності. Наприклад, калькований переклад *tech debt* – *технічний борг* уже набув поширення в українському фаховому мовленні, тоді як *rage click* часто потребує описового перекладу (*повторні кліки користувача через роздратування*). Вибір стратегії залежить від жанру тексту та адресата: у наукових і навчальних матеріалах можливе пояснення метафори, тоді як у внутрішньо-професійній комунікації доцільним є її збереження [27].

5. *Новітні IT-неологізми з нестабільним термінологічним статусом.* Окрему увагу слід приділити новітнім неологізмам, які перебувають на початковому етапі термінологічного становлення (*design token*, *no-code*, *low-code*, *prompt engineering*). Вони активно використовуються в професійних текстах, проте ще не мають усталених і загальноприйнятих відповідників в українській мові.

У перекладному аспекті такі одиниці найчастіше відтворюються шляхом комбінованих стратегій – поєднання транслітерації, калькування та описового пояснення. Перекладач у цьому випадку фактично виконує роль термінотворця, що підвищує відповідальність перекладацького рішення та потребує орієнтації на реальний фаховий ужиток [10].

Отже, аналіз функційно-семантичних типів IT-неологізмів засвідчує, що переклад цих одиниць не може бути уніфікованим. Вибір перекладацької стратегії визначається типом семантики, функцією неологізму в тексті та комунікативною метою. Саме це зумовлює необхідність подальшого детального аналізу перекладацьких трансформацій і стратегій, що буде здійснено в наступному підрозділі.

У нашому дослідженні, запропоновано узагальнювальну таблицю 2.2 до підрозділу 2.2, в якій систематизовано функційно-семантичні типи ІТ-неологізмів у перекладному аспекті.

Таблиця 2.2.

Функційно-семантичні типи ІТ-неологізмів та особливості їх перекладу

№	Функційно-семантичний тип	Характеристика семантики	Приклади ІТ-неологізмів	Основні перекладацькі труднощі	Типові перекладацькі стратегії
1	Однозначні функційно-спеціалізовані	Семантично стабільні, термінологічно визначені	<i>wireframe, mockup, deployment, rendering</i>	необхідність точності та уніфікації	лексичний еквівалент, калькування
2	Багатозначні контекстуальні	Значення залежить від сфери та контексту	<i>cloud, token, prompt</i>	ризик семантичного спотворення	контекстуальний, описовий переклад
3	Процесно-орієнтовані	Позначають дії, етапи, сценарії	<i>handoff, onboarding, refactoring</i>	відсутність компактного відповідника	функціональний, описовий переклад
4	Метафоричні	Образне переосмислення загальноживаної лексики	<i>tech debt, dark pattern, zombie user</i>	збереження або втрата образності	калькування, семантична адаптація
5	Експресивні	Мають оцінний або емоційний компонент	<i>rage click, spaghetti code</i>	прагматична адекватність	описовий переклад, стилістична нейтралізація
6	Новітні з нестабільним статусом	Термінологічно не закріплені	<i>design token, no-code, prompt engineering</i>	відсутність усталених відповідників	комбіновані стратегії (транслітерація + пояснення)

Наведена класифікація підтверджує, що функційно-семантична природа неологізму безпосередньо впливає на вибір перекладацької стратегії [48].

2.3. Аналіз перекладацьких стратегій і трансформацій у відтворенні англomовної фахової термінології

Переклад фахових текстів характеризується високим рівнем термінологічної насиченості, що зумовлює необхідність застосування виважених перекладацьких стратегій і тактик. Особливої уваги потребує відтворення англomовної термінології, що функціонує у ІТ-сфері, де неточність перекладу може призвести до викривлення змісту. У межах цього підрозділу здійснено аналіз основних перекладацьких стратегій, використаних у процесі відтворення англomовної термінології українською мовою, з урахуванням структурно-семантичних особливостей термінів.

Під перекладацькою стратегією розуміють загальний план дій перекладача, спрямований на досягнення комунікативної еквівалентності між текстом оригіналу та текстом перекладу. Відповідно, перекладацькі тактики виступають як конкретні прийоми реалізації обраної стратегії на рівні окремих мовних одиниць.

У досліджуваному матеріалі домінує стратегія термінологічної точності, оскільки переклад спеціалізованих текстів потребує максимально адекватного передавання значення терміна без семантичних втрат. Реалізація цієї стратегії здійснюється за допомогою таких тактик, як калькування, транслітерація та використання усталених термінологічних відповідників. Зазначимо, що і найпоширенішими способами таких перекладів є *транскодування (транслітерація / транскрипція), калькування, описовий переклад,*

Поширеним способом є *калькування*, що полягає у буквальному перекладі структурних компонентів терміна. Тактика калькування застосовується переважно до складних термінів і багатокomпонентних термінологічних словосполучень, структура яких зберігається в мові перекладу. Такий підхід сприяє збереженню логіко-семантичних зв'язків між компонентами терміна та відповідає нормам української наукової мови.

Проведений аналіз засвідчує домінування стратегії термінологічної точності, яка реалізується через використання усталених відповідників та калькування. Цей прийом ефективний за умови семантичної прозорості неологізму та відповідності нормам мови перекладу:

Приклади калькування (у сфері комп'ютерних неологізмів): *data leakage* → *витік даних*; *artificial intelligence* → *штучний інтелект*; *machine learning* → *машичне навчання*; *cyber security / cybersecurity* → *кібербезпека*; *dark mode* → *темний режим* [44].

Калькування сприяє термінологічній уніфікації, проте вимагає обережності, оскільки не всі кальки є природними для української мови.

У наведених прикладах збережено структурну модель англomовного терміна, що сприяє точному відтворенню його семантики та відповідає нормам української терміносистеми.

Одним з найуживаніших способів у перекладі ІТ-неологізмів є *транскодування*, що охоплює *транскрипцію та транслітерацію*. Тому, у випадках відсутності повного еквівалента в українській мові використовується транслітерація або транскрипція, що є складниками стратегії запозичення. Ця стратегія характерна для перекладу новітніх або вузькоспеціалізованих термінів, які ще не набули усталеної форми в українській терміносистемі. Цей прийом застосовується переважно до термінів, які ще не мають усталених українських відповідників або є міжнародно впізнаваними:

Приклади транслітерації / транскрипції: *biometric verification* → *біометрична верифікація*; *screening procedure* → *скринінгова процедура*; *risk profiling* → *ризик-профайлінг*; *interoperability* → *інтероперабельність*

Приклади транслітерації / транскрипції (у сфері комп'ютерних неологізмів): *blockchain* → *блокчейн*; *deepfake* → *діпфейк*;

metaverse → *метавсесвіт*; *startup* → *стартап*; *backend* → *бекенд*;
framework → *фреймворк* [48].

Такі терміни переважно зберігають іншомовну форму, що зумовлено їх міжнародним характером та активним функціонуванням у нормативно-правових документах ЄС і міжнародних організацій. Транскодування дозволяє зберегти формальну ідентичність терміна, однак у нефахових текстах може потребувати додаткового пояснення.

У випадках, коли буквальный переклад не забезпечує зрозумілості або точності, застосовується *описовий переклад*, який передбачає розгортання значення терміна. У процесі перекладу ця стратегія (адаптації / описовості) реалізується для проведення семантичного уточнення або здійснення описово перекладу терміна. Така стратегія є доцільною у випадках, коли пряме відтворення терміна може ускладнити сприйняття тексту адресатом. Відповідна тактика описового перекладу дозволяє зберегти інформативність і функціональну спрямованість оригіналу. Її реалізація відбувається за допомогою описового перекладу або семантичного розширення.

Приклади адаптації (описового перекладу) у сфері комп'ютерних неологізмів: *phishing* → *шахрайське виманювання конфіденційних даних користувачів*; *data breach* → *несанкціонований витік або розголошення даних*; *dark web* → *прихована частина мережі Інтернет із обмеженим доступом*; *ransomware* → *шкідливе програмне забезпечення для вимагання викупу*, *onboarding* → *процес ознайомлення користувача з продуктом* [27].

У наведених прикладах описовий переклад дозволяє уникнути семантичної неоднозначності та забезпечує комунікативну адекватність тексту перекладу. Описовий переклад є прагматично виправданим у навчальних і популярних текстах, однак може знижувати термінологічну компактність.

Нами запропоновано узагальнювальну таблицю до підрозділу 2.3, «Термін – перекладацька стратегія – переклад», повністю адаптовану до теми дослідження комп’ютерних неологізмів (ІТ-сфера, цифрові технології, інтернет-комунікація). Формат і стиль відповідають вимогам наукової роботи [49].

Таблиця 2.3.

Перекладацькі стратегії відтворення англомовних комп’ютерних неологізмів

№	Англомовний комп’ютерний неологізм	Перекладацька стратегія	Переклад українською мовою
1	<i>cloud computing</i>	Калькування	хмарні обчислення
2	<i>artificial intelligence</i>	Калькування	штучний інтелект
3	<i>machine learning</i>	Калькування	машинне навчання
4	<i>Deepfake</i>	Запозичення (транслітерація)	Діпфейк
5	<i>Blockchain</i>	Запозичення (транскрипція)	Блокчейн
6	<i>Metaverse</i>	Запозичення (транслітерація)	Метавсесвіт
7	<i>Cybersecurity</i>	Калькування	Кібербезпека
8	<i>big data</i>	Комбінована стратегія	великі дані
9	<i>Phishing</i>	Адаптація (описовий переклад)	шахрайське виманювання даних
10	<i>data breach</i>	Адаптація	витік персональних даних
11	<i>user-friendly interface</i>	Комбінована стратегія	зручний для користувача інтерфейс
12	<i>algorithmic bias</i>	Адаптація	упередженість алгоритмів

Дані з таблиці 2.3 демонструють, що при перекладі комп’ютерних неологізмів переважають стратегії калькування та запозичення, що зумовлено інтернаціональним характером ІТ-термінології та динамічним розвитком цифрової сфери. Адаптація використовується переважно для пояснення нових або потенційно незрозумілих термінів, що забезпечує комунікативну доступність перекладу.

З метою виявлення продуктивності перекладацьких стратегій у відтворенні англомовних комп'ютерних неологізмів було проаналізовано 20 термінологічних одиниць, відібраних із сучасних ІТ-текстів. Отримані результати подано у відсотковому співвідношенні в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Інтерпритація результатів.

Перекладацька стратегія	Кількість термінів	Частка, %
Калькування	8	40 %
Запозичення (транслітерація / транскрипція)	7	35 %
Адаптація (описовий переклад)	5	25 %
Разом	20	100 %

Як засвідчує проведений аналіз, найбільш уживаною перекладацькою стратегією є калькування (40 %). Це зумовлено прагненням перекладачів зберегти структурно-семантичну модель англомовного комп'ютерного неологізму та інтегрувати його в українську терміносистему без втрати змісту.

Стратегія запозичення, реалізована через транслітерацію та транскрипцію, становить 35 % від загальної кількості прикладів. Її активне використання пояснюється інтернаціональним характером комп'ютерної лексики та швидким поширенням англомовних неологізмів у глобальному цифровому просторі.

Адаптація (описовий переклад) охоплює 25 % проаналізованих одиниць і застосовується переважно у випадках, коли буквальний переклад або запозичення не забезпечують належного рівня зрозумілості для реципієнта. Така стратегія сприяє підвищенню комунікативної адекватності перекладу [8; 18].

Паралельно нами було проведено ще одне дослідження однієї зі сфер ІТ-неологізмів. Для аналізу було відібрано 40 англомовних ІТ-неологізмів, зафіксованих у сучасних технічних текстах (документація, ІТ-блоги,

аналітичні огляди). У процесі перекладу українською мовою застосовувалися різні типи лексичних трансформацій (таблиця 2.5.).

Таблиця 2.5.

Розподіл лексичних трансформацій

Тип лексичної трансформації	Кількість	Частка (%)
Транслітерація/Транскрипція	14	35%
Калькування	9	22,5%
Описовий переклад	7	17,5 %
Лексична заміна (еквівалент)	6	15%
Комбінована трансформація	4	10%
Разом	40	100%

В результаті, найпоширенішою трансформацією є транслітерація, що пояснюється високим ступенем інтернаціоналізації ІТ-термінології та відсутністю усталених українських відповідників для багатьох неологізмів.

Отримані статистичні дані свідчать, що під час перекладу ІТ-неологізмів домінують транслітерація та калькування, які разом становлять понад 57 % усіх випадків. Це зумовлено швидким розвитком ІТ-галузі та запозиченням термінів без повної семантичної адаптації [50]. Описовий переклад застосовується переважно у випадках відсутності лексичного еквівалента або для забезпечення зрозумілості терміна для нефахової аудиторії (таблиця 2.6.).

Таблиця 2.6.

Таблиця прикладів «ІТ-неологізм – стратегія – переклад»

№	Англійський ІТ-неологізм	Тип лексичної трансформації	Український переклад
1	Blockchain	Транслітерація	блокчейн
2	Cloud computing	Калькування	хмарні обчислення
3	Big data	Калькування	великі дані
4	Deepfake	Транслітерація	діпфейк
5	Machine learning	Калькування	машинне навчання

6	Phishing	Транслітерація	Фішинг
7	Dark web	Калькування	темна мережа
8	Wearable tech	Описовий переклад	носимі технології
9	Data breach	Лексична заміна	витік даних
10	Zero-day vulnerability	Описовий переклад	уразливість нульового дня
11	Tokenization	Транслітерація	токенізація
12	Digital footprint	Калькування	цифровий слід
13	Ransomware	Комбінована трансформація	програмне забезпечення-вимагач
14	Scalability	Лексична заміна	масштабованість
15	Edge computing	Комбінована трансформація	периферійні обчислення

Отже, аналіз перекладацьких стратегій і тактик засвідчує, що їх вибір зумовлений як структурно-семантичними характеристиками термінів, так і прагматичними чинниками перекладу [50]. Комплексне застосування стратегій точності, запозичення та адаптації забезпечує адекватне й професійно орієнтоване відтворення англомовної фахової термінології українською мовою. Поєднання калькування, запозичення та адаптації забезпечує адекватне відтворення англомовної термінології ІТ-сфери українською мовою з урахуванням її структурно-семантичних і функціональних особливостей.

2.3.1. Лексичні трансформації в перекладі неологізмів в ІТ-сфері

Стрімкий розвиток інформаційних технологій зумовлює постійну появу нових лексичних одиниць – ІТ-неологізмів, які відображають інноваційні процеси, продукти, сервіси та явища цифрової реальності. Переклад таких одиниць є складним лінгвоперекладацьким завданням, оскільки неологізми часто не мають усталених словникових відповідників у мові перекладу. У зв'язку з цим перекладачі активно застосовують лексичні трансформації, що дають змогу адекватно передати функційно-семантичні особливості ІТ-термінів і неологізмів.

Переклад неологізмів у сфері інформаційних технологій часто супроводжується застосуванням лексичних трансформацій, що зумовлено відсутністю усталених відповідників, динамічним розвитком терміносистеми та специфікою функціонування ІТ-лексики в професійному дискурсі. Лексичні трансформації дають змогу адаптувати нові мовні одиниці до норм мови перекладу, зберігаючи при цьому їх семантичну точність і комунікативну функцію [1].

Лексичні трансформації в перекладі ІТ-неологізмів слід розглядати як свідомі перекладацькі прийоми, спрямовані на відтворення змісту терміна в умовах структурної, семантичної або прагматичної невідповідності між мовами.

До найпоширеніших лексичних трансформацій належать *генералізація* та *конкретизація*, які використовуються залежно від контексту. Як ми зазначили раніше, однією з найуживаніших лексичних трансформацій у перекладі ІТ-неологізмів є *Генералізація*, що передбачає заміну вузького поняття ширшим: *microservice* → *сервіс*, *token* → *елемент доступу*.

Натомість *конкретизація* дозволяє уточнити значення: *platform* → *цифрова платформа для спільної роботи* [49], *tool* → *інструмент автоматизації тестування*.

Окрему групу становить *лексична заміна*, яка застосовується тоді, коли прямий переклад не відповідає нормам або комунікативним очікуванням цільової аудиторії, є стилістично невмотивованим або не забезпечує належного рівня зрозумілості для цільової аудиторії. Лексична заміна передбачає добір такого еквівалента, який не відтворює формальну структуру оригіналу, проте зберігає його ключове семантичне ядро та функціональне призначення в тексті.

Показовим прикладом є переклад терміна *tech debt*, який у буквальному варіанті (*технічна заборгованість*) був би неприродним для українського професійного мовлення. Натомість усталений варіант *технічний борг* є метафорично адаптованою лексичною заміною, що адекватно передає ідею

накопичених технічних проблем, які потребують подальшого «погашення», зберігається семантичне ядро [34].

Подібний механізм лексичної заміни спостерігається і в перекладі інших ІТ-неологізмів із метафоричною або прагматично зумовленою семантикою, зокрема: *spaghetti code* → *заплутаний (хаотичний) код*, *legacy system* → *застаріла система*, *hacky solution* → *тимчасове / неідеальне рішення*, *ittle code* → *нестійкий (вразливий) код*.

У наведених прикладах переклад не відтворює образну складову оригіналу дослівно, однак забезпечує адекватне розуміння змісту в межах українського фахового дискурсу.

Лексична заміна також широко застосовується у перекладі неологізмів, пов'язаних із користувацьким досвідом та інтерфейсними процесами, де буквальный переклад може бути надто формальним або непрозорим для адресата. Наприклад: *onboarding* → *процес адаптації користувача*, *drop-off rate* → *рівень втрати користувачів*, *churn* → *відтік користувачів*, *friction* (У UX-контексті) → *перешкоди у взаємодії*.

У таких випадках лексична заміна дозволяє зберегти функціонально-прагматичний зміст терміна та забезпечити його зрозумілість без перевантаження тексту іншомовними елементами.

Отже, лексична заміна як перекладацька трансформація є ефективним засобом адаптації ІТ-неологізмів до норм української мови та комунікативних очікувань цільової аудиторії. Її застосування особливо виправдане при перекладі метафоричних, оцінних або контекстно зумовлених термінів, де формальна точність поступається функціональній та прагматичній адекватності перекладу [32].

Синонімічна заміна в перекладі ІТ-неологізмів. Синонімічна заміна полягає у використанні не прямого словникового відповідника, а близького за значенням слова, яке є зрозумілішим або більш уживаним в мові перекладу. В ІТ-сфері ця трансформація застосовується досить часто, особливо в популярно-наукових і публіцистичних текстах. Приклади:

user-friendly interface – зручний для користувача інтерфейс; *lightweight application* – малоресурсна програма; *robust system* – надійна система

У наведених прикладах переклад не є буквальним, однак семантичне ядро збережено, а прагматичний ефект для цільової аудиторії посилено.

Розвиток значення (модуляція) в перекладі ІТ-неологізмів. Розвиток значення (модуляція) передбачає логічно вмотивовану заміну прямого відповідника контекстуальним, що ґрунтується на причинно-наслідкових або асоціативних зв'язках. В ІТ-текстах ця трансформація дозволяє уникнути калькування та стилістичної неприродності [26]. Приклади:

The app crashed during the update. – Під час оновлення програма перестала працювати. *The system went down.* – Система вийшла з ладу. *He was banned from the platform.* – Йому заблокували доступ до платформи.

У цих випадках переклад передає результат дії, а не її буквальне формулювання, що є типовим для української мовної норми [17].

Повна перебудова (full rearrangement). Повна перебудова застосовується тоді, коли структура та лексичний склад оригіналу не можуть бути збережені без втрати смислу або природності висловлювання. Особливо характерна ця трансформація для ІТ-сленгу та сталих виразів. Приклади:

Log in to your account. – Увійдіть до свого облікового запису. *The feature is out of the box.* – Ця функція доступна одразу після встановлення. *Clickbait content.* – Матеріали, створені для приваблення кліків

Майже всі компоненти англійського вислову замінено, проте загальний зміст збережено.

Антонімічний переклад у сфері ІТ. Антонімічний переклад передбачає заміну слова або конструкції на протилежну за значенням із відповідною граматичною перебудовою. В ІТ-дискурсі така трансформація застосовується для досягнення стилістичної природності. Приклади:

The device is not compatible with this OS. – Пристрій не підтримує цю операційну систему. *The connection failed.* – З'єднання не вдалося встановити [11].

У наведених прикладах використано заперечні конструкції, властиві українській мові.

Описовий переклад (експлікація). Описовий переклад широко застосовується для передачі нових ІТ-реалій, особливо якщо вони є культурно або технологічно специфічними. Приклади:

cloud computing – технологія зберігання та обробки даних на віддалених серверах; blockchain – децентралізована система зберігання даних у вигляді ланцюга блоків; phishing – шахрайство з метою отримання конфіденційних даних користувача

Цей спосіб забезпечує повноту розуміння, хоча й знижує лаконічність.

Пряме включення (запозичення). Пряме включення або запозичення є одним із найпоширеніших способів перекладу ІТ-неологізмів, що пояснюється глобальним характером галузі. Приклади:

startup – стартап

software – софт / програмне забезпечення

iCloud, Google Drive, ChatGPT – iCloud, Google Drive, ChatGPT

Поширеним є також поєднання запозичення з українськими компонентами:

online meeting – онлайн-зустріч

cloud storage – хмарне сховище [42]

Отже, переклад неологізмів в ІТ-сфері потребує комплексного застосування лексичних трансформацій. Вибір конкретного способу перекладу залежить від семантики неологізму, типу тексту, комунікативної ситуації та рівня обізнаності цільової аудиторії. Найпродуктивнішими в ІТ-дискурсі є синонімічна заміна, розвиток значення, описовий переклад і пряме включення, що забезпечують адекватну передачу функційно-семантичних особливостей сучасних ІТ-неологізмів.

В результаті можемо зазначити, що лексичні трансформації відіграють ключову роль у перекладі ІТ-неологізмів, оскільки дозволяють забезпечити баланс між точністю, зрозумілістю та функціональною адекватністю

перекладу. Їх вибір залежить від ступеня усталеності терміна, типу тексту, комунікативної мети та рівня підготовленості цільової аудиторії, що підтверджує необхідність комплексного лінгво-перекладацького підходу до аналізу ІТ-лексики.

2.4. Оцінка адекватності перекладу ІТ-неологізмів

Адекватність перекладу ІТ-неологізмів визначається здатністю перекладеного терміна точно й повно передавати зміст оригіналу з урахуванням мовних, функціональних і прагматичних характеристик тексту. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій перекладач стикається з необхідністю не лише збереження семантики нового терміна, а й забезпечення його зрозумілості для цільової аудиторії. У зв'язку з цим оцінка адекватності перекладу ІТ-неологізмів ґрунтується на сукупності взаємопов'язаних критеріїв.

Для системного аналізу в межах даного дослідження пропонується оцінювати адекватність перекладу ІТ-неологізмів за чотирма основними критеріями: семантичною відповідністю, функціональною еквівалентністю, прагматичною доцільністю та зрозумілістю для цільової аудиторії [41].

Першим і базовим критерієм є семантична відповідність, що передбачає точне відтворення змісту англomовного неологізму без спотворення його значення. Семантична відповідність – наскільки переклад передає зміст оригіналу. Семантична адекватність досягається шляхом калькування або використання усталених термінологічних відповідників, зокрема у перекладі таких термінів, як : *cloud computing* → *хмарні обчислення* або *machine learning* → *машинне навчання*, *artificial intelligence* → *штучний інтелект*, *data mining* → *інтелектуальний аналіз даних* [50].

Порушення цього критерію може призвести до втрати або звуження значення терміна, до втрати суттєвих компонентів значення або до

неправильного розуміння технічного процесу. Наприклад, переклад терміна *pipeline* лише як *конвеєр* без урахування контексту програмування може спотворити його значення як послідовності етапів обробки даних [36].

Другим важливим критерієм виступає функціональна еквівалентність, яка полягає у збереженні ролі терміна в тексті перекладу. Функціональна еквівалентність – чи зберігає термін свою роль у тексті перекладу. ІТ-неологізм у мові перекладу має виконувати ті самі функції, що й в оригіналі: номінативну, інформативну або пояснювальну. Функціонально адекватний переклад забезпечує включення терміна в професійний дискурс без порушення логіки викладу. Наприклад, запозичені терміни:

blockchain → *блокчейн* або *deerfake* → *діпфейк*, *startup* → *стартап*, *frontend* → *фронтенд* [36]

зберігають свою функцію позначення нових технологічних явищ і не потребують додаткових мовних трансформацій у професійному дискурсі, у фахових текстах, оскільки вже є впізнаваними для професійної спільноти.

Не менш значущим є критерій прагматичної доцільності, який враховує умови комунікації, тип тексту та підготовленість адресата. Прагматична доцільність – доцільність вибраної форми перекладу у конкретному контексті. У наукових і професійних текстах допустимим є використання транскрибованих або транслітерованих форм, тоді як у публіцистичних або навчальних матеріалах доцільним стає застосування описового перекладу.

Так, у науково-технічній документації допустимим і доцільним є використання транслітерованих або транскрибованих форм (*framework*, *backend*, *scraping*), тоді як у навчальних, популярно-наукових або публіцистичних матеріалах перевага часто надається описовому перекладу. Наприклад, неологізм *phishing* часто передається як *шахрайське виманювання конфіденційних даних*, що забезпечує його правильне розуміння нефаховою аудиторією, а *ransomware* – як *шкідливе програмне забезпечення для вимагання викупу*, що забезпечує правильне розуміння змісту.

Окремим критерієм адекватності є вплив перекладу на зрозумілість для цільової аудиторії. Зрозумілість для цільової аудиторії – наскільки переклад є легким для сприйняття адресатом. Переклад ІТ-неологізмів має сприяти ефективному сприйняттю інформації, не ускладнюючи текст надмірною кількістю іншомовних елементів або, навпаки, надто розгорнутими поясненнями.

Наприклад, у фахових текстах допустимим є використання термінів *UI*, *UX*, *API* без розшифрування, тоді як для нефахової аудиторії доцільно застосовувати пояснювальні відповідники: *інтерфейс користувача*, *досвід користувача*, *інтерфейс прикладного програмування*. Оптимальне поєднання запозичених і адаптованих форм забезпечує баланс між термінологічною точністю та доступністю змісту [19].

Для кількісної оцінки кожний критерій оцінюється за 5–бальною шкалою, де: 5 – *найвищий* рівень адекватності, 1 – *мінімальний* (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5.

Оцінка адекватності перекладу ІТ-неологізмів

Англо-мовний термін	Переклад українською	Семантична відповідність (1–5)	Функціональна еквівалентність (1–5)	Прагматична доцільність (1–5)	Зрозумілість для аудиторії (1–5)	Загальний бал (макс. 20)
cloud computing	хмарні обчислення	5	5	5	5	20
machine learning	Машинне навчання	5	5	5	4	19
artificial intelligence	Штучний інтелект	5	5	5	5	20
blockchain	Блокчейн	5	5	4	5	19

phishing	Шахрай-ське виманювання даних	5	4	5	5	19
dark web	Прихована частина Інтернету	4	4	5	5	18
deepfake	діпфейк	5	5	4	4	18
metaverse	Мета всесвіт	5	5	4	4	18

Інтерпретація результатів. Як видно з таблиці 2.4, більшість перекладів ІТ-неологізмів досягає високого рівня адекватності (19–20 балів). Найвищі оцінки отримали переклади, що реалізовані калькуванням та усталеними термінологічними відповідниками (*cloud computing, artificial intelligence*), оскільки вони забезпечують повне збереження семантики та функціональності.

Терміни, що потребують запозичення або адаптації (*dark web, metaverse, deepfake*), отримали трохи нижчі бали в категоріях прагматичності та зрозумілості для аудиторії, що пояснюється необхідністю пояснювальної інтерпретації терміна [18].

Загалом, запропонована система оцінки дозволяє об'єктивно оцінити якість перекладу ІТ-неологізмів та визначити пріоритетні стратегії для підвищення адекватності перекладу.

Отже, адекватність перекладу ІТ-неологізмів є багатовимірною категорією, що формується на перетині семантичної відповідності, функціональної еквівалентності, прагматичної доцільності та орієнтації на цільову аудиторію. Комплексне врахування зазначених критеріїв дозволяє досягти високого рівня якості перекладу та сприяє ефективній інтеграції нових термінів у сучасний український ІТ-дискурс.

2.5. Рекомендації щодо перекладу англomовних ІТ-неологізмів українською мовою

Активний розвиток інформаційних технологій зумовлює постійне оновлення термінологічного апарату, значна частина якого формується в англomовному середовищі. Це створює потребу в виробленні практичних рекомендацій щодо адекватного, уніфікованого та зрозумілого перекладу ІТ-неологізмів українською мовою.

Проведений аналіз лексичних трансформацій у перекладі англomовних ІТ-неологізмів засвідчив наявність різних підходів до відтворення термінів українською мовою, кожен з яких має свої переваги й обмеження. Виявлена варіативність перекладацьких рішень зумовлює потребу в узагальненні практичного досвіду та виробленні чітких орієнтирів для фахівців, які працюють з ІТ-текстами. У зв'язку з цим доцільно сформулювати *рекомендації для перекладачів і локалізаторів*, спрямовані на підвищення якості перекладу, забезпечення термінологічної послідовності та адекватного відтворення новітніх понять у сфері інформаційних технологій [14].

1. *Урахування контексту вживання терміна.* Переклад ІТ-неологізмів має здійснюватися з урахуванням функціонального стилю тексту (технічна документація, маркетингові матеріали, навчальні ресурси). Наприклад, у професійних середовищах доцільним є збереження запозичених форм (*backend, frontend*), тоді як у навчальних текстах бажано надавати пояснювальні переклади.

2. *Пріоритет усталених відповідників.* За наявності нормативно закріпленого або широко вживаного українського відповідника (наприклад, *користувач* замість *юзер*), слід надавати перевагу саме йому.

3. *Обґрунтоване використання запозичень.* Запозичення є доцільними у випадках, коли:

- український відповідник відсутній;
- переклад призводить до надмірної громіздкості;

- термін є міжнародно стандартизованим (*API, cloud, server*).

4. *Пояснення нових або маловідомих термінів.* Під час першого вживання неологізму доцільно застосовувати переклад з поясненням або подвійне подання: український варіант + англійський термін у дужках.

5. *Дотримання норм української мови.* Адаптація іншомовних термінів повинна відповідати орфоепічним, орфографічним та словотвірним нормам української мови (*кеш, сервер, фреймворк*) [15].

Запропоновані рекомендації для перекладачів і локалізаторів окреслюють основні практичні підходи до роботи з англійськими ІТ-неологізмами. Однак ефективність цих підходів значною мірою залежить від дотримання єдиних принципів термінологічного оформлення, які забезпечують послідовність і однозначність уживання спеціальної лексики. У зв'язку з цим виникає потреба в систематизації та визначенні *принципів уніфікації ІТ-термінів*, що сприятимуть узгодженості перекладацьких рішень і формуванню стабільного термінологічного простору в українській ІТ-сфері. До *принципів уніфікації ІТ-термінів* ми відносимо [1]:

1. *Послідовність перекладу.* Один і той самий термін має перекладатися однаково в межах одного тексту, проєкту або програмного продукту.

2. *Створення та використання глосаріїв.* Наявність корпоративних або проєктних глосаріїв забезпечує термінологічну єдність та зменшує ризик варіативності перекладу.

3. *Урахування міжнародної практики.* Уніфікація термінів має відбуватися з урахуванням загальноприйнятих міжнародних стандартів, зокрема у сфері програмування та локалізації ПЗ.

4. *Мінімізація синонімії.* Надмірна кількість варіантів перекладу одного терміна (*застосунок / додаток / аплікація*) ускладнює сприйняття тексту та повинна бути обмежена.

5. *Узгодженість між перекладачами й редакторами.* Уніфікація досягається шляхом командної роботи та редагування перекладів фахівцями з ІТ-термінології [1].

Викладені вище рекомендації та принципи щодо перекладу та уніфікації англomовних ІТ-неологізмів мають прикладний характер і спрямовані на вдосконалення перекладацької практики. Проте ефективність їх застосування значною мірою залежить від наявності узгодженої та стабільної термінологічної системи. Саме тому особливої актуальності набуває питання подальшої стандартизації української ІТ-термінології, яка має забезпечити єдність уживання термінів, їх нормативність і відповідність сучасним потребам галузі. У цьому контексті доцільно окреслити основні перспективи стандартизації української ІТ-термінології, що визначаються кількома ключовими напрямками.

Перспективи стандартизації української ІТ-термінології пов'язані з кількома ключовими напрямками [25]:

1. *Розроблення національних термінологічних стандартів.* Створення офіційних рекомендацій та словників ІТ-термінів сприятиме зменшенню хаотичних запозичень.

2. *Співпраця лінгвістів і ІТ-фахівців.* Ефективна стандартизація можлива лише за умови міждисциплінарної взаємодії мовознавців, перекладачів і практиків галузі.

3. *Поширення україномовної технічної документації.* Зростання кількості україномовних ресурсів стимулює закріплення термінів у мовній практиці.

4. *Вплив локалізації програмного забезпечення.* Масова локалізація цифрових продуктів українською мовою сприяє формуванню стабільного термінологічного корпусу.

5. *Динамічний характер стандартизації.* ІТ-термінологія постійно змінюється, тому стандартизація має бути гнучкою та відкритою до оновлень [2].

До прикладів стандартизації української ІТ-термінології з міжнародною можна віднести:

1. Використання міжнародно усталених запозичень. У низці випадків українська ІТ-термінологія гармонізується з міжнародною шляхом збереження загальноновизнаних англомовних термінів із фонетичною адаптацією:

Міжнародний термін: *Server, Client, Cache, Browser, Router.*

Український стандартний відповідник: *сервер, клієнт, кеш, браузер, Роутер.*

Такий підхід забезпечує зрозумілість для фахівців і сумісність з англомовною документацією [50].

2. Калькування термінів відповідно до міжнародних моделей. Частина термінів стандартизується шляхом дослівного перекладу, що відповідає європейській практиці термінотворення:

Англійська: *user interface (UI), operating system, source code, cloud computing, machine learning*

Українська: *користувацький інтерфейс, операційна система, вихідний код, хмарні обчислення, машинне навчання*

Кальки сприяють прозорості значення й відповідають нормам науково-технічного стилю.

3. Уніфікація термінів через локалізацію програмного забезпечення. Локалізація міжнародних продуктів (Microsoft, Google, Mozilla) відіграє важливу роль у закріпленні термінів [49]:

Англійська версія: *application, settings, download, Update, sign in*

Українська локалізація: *застосунок, налаштування, завантажити, оновлення, увійти*

Ці відповідники стали де-факто стандартами завдяки масовому використанню.

4. Узгодження абревіатур і скорочень. Українська практика зберігає міжнародні абревіатури без перекладу, що відповідає світовим стандартам:

Абревіатура Українське вживання

<i>IT</i>	<i>IT</i>
<i>API</i>	<i>API</i>
<i>URL</i>	<i>URL</i>
<i>HTML</i>	<i>HTML</i>
<i>AI</i>	<i>ІІІ (паралельно з AI)</i>

У деяких випадках допускається подвійне вживання, що відображає перехідний етап стандартизації [47].

5. *Гармонізація термінів у межах міжнародних стандартів.* Міжнародні стандарти (ISO, IEEE) впливають на формування українських відповідників:

Міжнародний термін: *information security, data protection, software engineering, system architecture*

Український відповідник: *інформаційна безпека, захист даних, програмна інженерія, архітектура системи*

Такі терміни вживаються в офіційних документах, освітніх стандартах і наукових публікаціях.

6. *Приклад часткової стандартизації (варіантність)*

Англійська: *application, framework, Bug, Cloud.*

Варіанти українською: *застосунок / додаток, фреймворк, помилка / баг, хмара / клауд.*

Ці приклади демонструють, що процес стандартизації триває та потребує подальшого унормування [44].

В результаті проведеного дослідження зазначимо, що розроблені рекомендації можуть бути використані перекладачами, локалізаторами та укладачами технічної документації з метою підвищення якості перекладу англійських ІТ-неологізмів українською мовою. Вони сприяють уніфікації термінології та формують підґрунтя для подальшої стандартизації української ІТ-мови.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дослідження здійснено комплексний практичний аналіз перекладу англomовних ІТ-неологізмів в українських фахових текстах з урахуванням їхніх функційно-семантичних особливостей та умов реального професійного вживання. Матеріал дослідження, сформований на основі сучасних автентичних джерел (технічної документації, інтерфейсних описів, глосаріїв і публікацій провідних ІТ-ресурсів), дозволив простежити актуальні тенденції розвитку та перекладу ІТ-лексики.

У ході аналізу встановлено, що ІТ-неологізми характеризуються значною функційно-семантичною різноманітністю. Виокремлено кілька основних типів таких одиниць, зокрема однозначні терміни, багатозначні неологізми, процесно-орієнтовані, інтерфейсні, метафоричні та експресивно забарвлені одиниці, а також новітні неологізми з нестабільним термінологічним статусом. Кожен із цих типів виявляє специфічні перекладацькі труднощі, що зумовлюють необхідність диференційованого підходу до їх відтворення українською мовою.

Практичний аналіз перекладацьких стратегій показав, що найбільш уживаними способами перекладу ІТ-неологізмів є лексичний еквівалент, калькування, транскодування, описовий переклад та комбіновані моделі. Вибір конкретної стратегії залежить від ступеня усталеності неологізму, його функції в тексті, семантичної структури та характеристик цільової аудиторії. Особливої уваги потребують багатозначні та метафоричні одиниці, переклад яких можливий лише за умови глибокого контекстуального аналізу.

З'ясовано, що у сфері ІТ перекладач часто виступає не лише як посередник між мовами, а й як активний учасник формування української терміносистеми. За відсутності стандартизованих відповідників перекладацькі рішення набувають нормативного значення й можуть впливати на подальше закріплення термінів у фаховому вжитку. Це підвищує роль

уніфікації перекладу, використання глосаріїв і орієнтації на міжнародну практику.

Статистичний аналіз лексичних трансформацій у перекладі ІТ-неологізмів засвідчив домінування запозичень та адаптованих запозичень, що пояснюється глобальним характером ІТ-дискурсу та високою швидкістю появи нових термінів. Водночас калькування й функціональний переклад відіграють важливу роль у процесі поступової націоналізації ІТ-термінології.

У результаті дослідження було розроблено практичні рекомендації для перекладачів і локалізаторів, визначено принципи уніфікації ІТ-термінів та окреслено перспективи стандартизації української ІТ-термінології в контексті міжнародної практики. Отримані висновки підтверджують, що переклад англомовних ІТ-неологізмів є багатовимірним процесом, який поєднує лінгвістичний, функціональний і прагматичний аспекти та потребує системного, контекстуально зумовленого підходу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне лінгво-перекладознавче дослідження функційно-семантичних особливостей англомовних неологізмів у сфері інформаційних технологій та специфіки їх відтворення українською мовою. Актуальність обраної теми зумовлена стрімким розвитком ІТ-галузі, активними процесами неологізації сучасної англійської мови, домінуванням англомовної термінології в цифровому середовищі та відсутністю уніфікованих перекладацьких рішень для значної частини новітніх терміноодиниць.

У ході дослідження уточнено поняття ІТ-неологізму та визначено його місце в сучасній лінгвістичній і перекладознавчій парадигмі. Поняття ІТ-неологізму визначається як динамічна мовна одиниця, що виникає для номінації нових цифрових явищ, процесів, інструментів або моделей взаємодії та функціонує на межі термінології, професійного жаргону й загальномовної лексики.

Встановлено, що ІТ-неологізми становлять динамічний пласт лексики, який формується під впливом технологічних інновацій і функціонує на межі термінології, професійного жаргону та загальноживаної мови. Їх характерною ознакою є семантична нестабільність, контекстуальна зумовленість значення та високий ступінь англомовного впливу.

У роботі здійснено класифікацію ІТ-неологізмів за структурними, лексико-семантичними, функціональними та динамічними критеріями. Доведено, що найбільш продуктивними є запозичені, семантичні та багатокомпонентні неологізми, а також метафоричні одиниці, які відображають когнітивні механізми осмислення цифрових процесів. Аналіз структурних особливостей засвідчив переважання аналітичних конструкцій, аббревіацій, гібридних форм та графічної варіативності, що безпосередньо впливає на перекладацькі рішення.

Функційно-семантичний аналіз показав, що ІТ-неологізми виконують номінативну, комунікативно-оптимізаційну, ідентифікаційну та експресивну функції в професійному дискурсі. Їх значення формується не лише через дефініцію, а й через функціонування в конкретному комунікативному середовищі, що зумовлює необхідність урахування прагматичного аспекту під час перекладу.

У практичній частині роботи проаналізовано переклад англомовних ІТ-неологізмів на матеріалі професійних текстів (документація цифрових платформ, глосарії дизайн-систем, UX/UI-матеріали, публікації фахових ресурсів). Виявлено, що переклад ІТ-неологізмів українською мовою здійснюється з використанням комплексу стратегій, серед яких найпоширенішими є калькування, транскодування, еквівалентний та описовий переклад, а також різні перекладацькі трансформації. Вибір конкретної стратегії залежить від типу неологізму, ступеня його усталеності, семантичної прозорості, жанру тексту та орієнтації на цільову аудиторію.

Оцінка адекватності перекладацьких рішень засвідчила, що семантичні та прагматичні зсуви є типовим явищем у перекладі ІТ-неологізмів і не

завжди свідчать про помилку перекладу. У багатьох випадках такі зсуви зумовлені необхідністю адаптації терміна до норм української мови, комунікативних потреб користувачів і специфіки професійного середовища. Адекватний переклад ІТ-неологізмів можливий лише за умови поєднання термінологічної точності з функціональною доцільністю.

У результаті дослідження систематизовано типові перекладацькі труднощі, пов'язані з багатозначністю, метафоричністю, графічною варіативністю, нестабільністю значення та відсутністю словникових відповідників ІТ-неологізмів. На основі отриманих результатів розроблено практичні рекомендації щодо їх ефективного перекладу українською мовою з урахуванням функційно-семантичних характеристик і прагматичних параметрів тексту.

Окрему увагу в роботі приділено аналізу лексичних перекладацьких трансформацій, що застосовуються під час відтворення англійських ІТ-неологізмів українською мовою. Установлено, що найчастіше перекладачі вдаються до таких трансформацій, як калькування, транскодування, лексична заміна, узагальнення, конкретизація та описовий переклад. Значну роль відіграє також комбінування кількох трансформацій у межах одного перекладацького рішення, що зумовлено складною семантичною структурою неологізмів і відсутністю усталених відповідників у мові перекладу.

Дослідження показало, що вибір способу перекладу безпосередньо залежить від типу ІТ-неологізму, ступеня його термінологізації, семантичної прозорості та функції в професійному дискурсі. Так, для інтернаціоналізованих і широко вживаних одиниць переважає транскодування або калькування, тоді як для нових або метафорично вмотивованих неологізмів більш доцільним є описовий переклад чи лексична заміна з урахуванням прагматичного ефекту. Установлено, що ефективність перекладу ІТ-неологізмів визначається не формальною еквівалентністю, а збереженням функційно-семантичного потенціалу одиниці в цільовому тексті.

Отже, поставлені в роботі завдання виконано, а мету дослідження досягнуто. Результати магістерської роботи мають теоретичну та практичну цінність і можуть бути використані в перекладацькій практиці, локалізації програмного забезпечення, підготовці фахівців у галузі технічного перекладу, а також у подальших лінгвістичних і термінознавчих дослідженнях, присвячених динаміці сучасної ІТ-лексики та проблемам її міжмовного відтворення.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богачик М. С. Особливості словотворення англійської комп'ютерної термінології. *Наукові записки нац. ун-ту «Острозька академія»*. Сер. Філологічна: зб. наук. пр. Рівне, 2015. Вип. 52. С. 42-44.
2. Глущенко І. В. Переклад термінів у сфері інформаційних технологій. *Науковий вісник*. 2020. № 2. С. 109–116. [P]
[SEP]
3. Грицькова Н. В. Проблеми перекладу технічних текстів комп'ютерної тематики. *Вісник Дніпропетровського ун-ту*. Сер. Мовознавство. Донецьк, 2013. Вип. 19 (1), т. 21, С. 101-106.
4. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти: монографія. Київ: КМ Academia, 2000. 218 с.
5. Дзюбіна О. І. Особливості утворення та функціонування семантичних неологізмів англійської мови в сфері інтернет-комунікації. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 2 (33). С. 17–23.
6. Дудок Р. І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках : монографія. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2009. 358 с. [P]
[SEP]
7. Дудок Р. І. Сучасна українська термінологія: теорія і практика. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 412 с.
8. Єнікєєва Є. М. Особливості перекладу комп'ютерних термінів на українську мову. *Вісник СумДУ*. Суми, 2001. №5 (26). С. 54-59.
9. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
10. Кивлюк В. О. Модель перекладу англійських комп'ютерних термінів на українську мову. *Освітній дискурс : зб. наук. пр.* Київ: Гілея, 2017. Вип. 1. С. 145-154.

11. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. № 32. 2007. С. 104–108.
12. Клименко Н. Ф. Динамічні процеси в лексичній системі сучасної української мови. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. 256 с.
13. Кочан І. Варіанти і синоніми термінів з міжнародними компонентами. *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. Серія “Проблеми української термінології”, 2008. № 620. С. 14-19.
14. Кочан І. Дидактичні засади українського термінознавства кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Слов’янське термінознавство ХХ – початку ХХІ століть* / [наук. ред. Вікторія Іващенко]. К.: Жнець, 2018. С. 75–99.
15. Кочан І. Іншомовні слова: кальки чи національні відповідники? *Українська наукова термінологія: зб. матеріалів наук.-практ. конф. [“Українська наукова термінологія. Проблеми перекладу” № 2]*. К.: Наукова думка, 2009. С. 9–26.
16. Кочан І. Українські терміни в парадигмі сучасних наукових учень. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. Вип. VIII / відп. ред. Л. О. Симоненко. К.: КНЕУ, 2009. С. 30–34.
17. Левченко Т. М., Чубань Т. В., Шинкар Т. С. Запозичена лексика у мові сучасних засобів масової комунікації [Електронний ресурс]. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 27(2). С. 189–194.
18. Михайлова Т. В. Семантичні відношення в українській науково-технічній термінології: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / Тетяна Віталіївна Михайлова. Х., 2002. 218
19. Панченко О. До питання про переклад неологізмів. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_2/29.pdf.
20. Панько Т. І. Українське термінознавство: сучасний стан і перспективи. Львів : Світ, 2003. 198 с.
21. Русанівський В. М. Лексика української мови кінця ХХ – початку ХХІ століття. Київ : Інститут української мови НАН України, 2004. 312 с.

22. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
23. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
24. Симоненко Л. О. Лексичні інновації в сучасній українській мові. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 34–41.
25. Симоненко Л. О. Українська наукова термінологія: проблеми та перспективи. Київ : Наукова думка, 2004. 284 с.
26. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Омелянчук О.О. Переклад англійської технічної літератури. Електричне та електронне побутове устаткування. Офісне устаткування. Комунікаційне устаткування. Виробництво та обробка металу / За ред. Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. Навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2008. 296 с.
27. Шинкар Т. С., Левченко Т. М., Чубань Т. В. Функціонування англіцизмів у мові сучасних українських масмедіа: лінгвоекотологічний аспект [Електронний ресурс] *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 25(1). С. 66–71.

ПЕРЕЛІК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

28. Baker M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 2nd ed. London : Routledge, 2011. 332 p. URL.: <https://doi.org/10.4324/9780203832929>
29. Cabré M. T. *Terminology: Theory, Methods and Applications*. Amsterdam: John Benjamins, 1999. 247 p.
30. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell, 2010. 656 p.
31. Crystal D. *Language and the Internet*. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 22 September 2009. 304 p. URL: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511487002>
32. Dobrovolska S. R., Opyr M. B. Strategies of translating IT neologisms from English into Ukrainian. *Lviv Philological Journal*. 2023. No. 4. P. 87–94. ^[P]_[SEP]

33. Guilbert L. La créativité lexicale. Paris: Larousse, 1975. 285 p.
34. Kalynovska I. M. Neologisms in the field of information technologies and their translation. *Applied Linguistics Research*. 2024. No. 1. P. 61–69. [P. SEP]
35. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 256 p.
36. Levchenko T. V. Semantic features of IT terms and neologisms. *Modern Linguistics*. 2021. Vol. 5, No. 1. P. 45–52. [P. SEP]
37. Newmark P. *A Textbook of Translation*. New York : Prentice Hall, 1988. 292 p.
38. Nida E. *Toward a Science of Translating*. Leiden: Brill, 1964. 331 p.
39. Rey A. *Essays on Terminology*. Amsterdam: John Benjamins, 1995. 223 p.
40. Steiner G. *After Babel: Aspects of Language and Translation*. Oxford : Oxford University Press, 1998. 538 p.
41. *Translator and Interpreter Training Methodology: The Ukrainian Dimension*. Edited by: Leonid Chernovaty. Pages: 334. Publisher: Belianum. Matej Bel University Press, 2025. <https://doi.org/10.24040/2025.9788055722580>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

42. TechTerms.com – *The Computer Dictionary* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://techterms.com/> (дата звернення: 20.12.2025).
43. IT Terminology Glossary – DPSolutions [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dpsolutions.com/success-center/it-terminology-glossary/> (дата звернення: 20.12.2025).
44. IT Terms Glossary – Dataprise [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dataprise.com/it-glossary/> (дата звернення: 20.12.2025).
45. Glossary of Internet Terms – Internet Society [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.internetsociety.org/internet/glossary-internet-terms/> (дата звернення: 20.12.2025).

46. Digital Glossary – Weaver [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://weaver.com/resources/digital-glossary/> (дата звернения: 20.12.2025).
47. Wiktionary : free dictionary [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.wiktionary.org/> (дата звернения: 20.12.2025).
48. TermWiki : terminology and glossary database [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.termwiki.com/> (дата звернения: 20.12.2025).
49. KomputeKo : multilingual computer terminology [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://komputeKo.net/> (дата звернения: 20.12.2025).
50. Figma Help Center : official documentation [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://help.figma.com/> (дата звернения: 20.12.2025).
51. Webflow University : documentation and guides [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://university.webflow.com/> (дата звернения: 20.12.2025).
52. Nielsen Norman Group : UX research and articles [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.nngroup.com/> (дата звернения: 20.12.2025).

Анотація

Панчик М. С. Функційно–семантичні особливості неологізмів в ІТ сфері: лінгво–перекладацький аспект

У магістерській роботі досліджено функційно-семантичні особливості англомовних ІТ-неологізмів та специфіку їх відтворення українською мовою в професійному дискурсі. Розглянуто основні теоретичні підходи до вивчення неологізмів у сучасній лінгвістиці та перекладознавстві, визначено місце ІТ-неологізмів у системі спеціальної лексики. Проаналізовано структурні, лексико-семантичні й прагматичні характеристики новітніх терміноодиниць, а також типові перекладацькі труднощі, зумовлені динамічним розвитком інформаційних технологій і відсутністю усталених відповідників в українській мові. На матеріалі професійних текстів (документації цифрових продуктів, глосаріїв дизайн-систем, інструкцій інтернет-публікацій, опису профільних ресурсів) здійснено аналіз перекладацьких стратегій і трансформацій, що застосовуються у перекладі англомовних ІТ-неологізмів. Визначено найбільш продуктивні способи перекладу, зокрема калькування, транскодування, описовий переклад, конкретизацію та лексико-семантичні трансформації. Запропоновано практичні рекомендації щодо забезпечення адекватності та відповідності перекладу ІТ-неологізмів українською мовою.

Ключові слова: ІТ-неологізми, переклад фахових текстів, функційно-семантичний аналіз, англо-український переклад, перекладацькі стратегії, термінологія інформаційних технологій, професійний дискурс.

У сучасних умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій особливої актуальності набуває проблема адекватного перекладу новітньої ІТ-термінології, що є невід’ємною складовою професійної цифрової комунікації. Англомовні ІТ-неологізми активно функціонують у технічній документації, інтерфейсах цифрових продуктів і фахових публікаціях, виконуючи не лише номінативну, а й комунікативно-прагматичну функцію. У цьому контексті дослідження функційно-семантичних особливостей ІТ-

неологізмів та шляхів їх адекватного відтворення українською мовою постає як важлива наукова й практична проблема, що перебуває на перетині лінгвістики, термінознавства та перекладознавства.

Об'єктом дослідження є неологізми сучасної англійської мови в галузі інформаційних технологій, що функціонують у професійному ІТ-дискурсі

Предметом дослідження є функційно-семантичні особливості і перекладацькі аспекти ІТ неологізмів.

Метою є дослідження ефективних підходів до перекладу англомовних неологізмів українською мовою, з особливим акцентом на лексику сфери інформаційних технологій.

Матеріалом дослідження виступають ІТ-неологізми, виявлені у професійних текстах – таких як документація до цифрових продуктів, глосарії дизайн-систем, статті з інтерфейсного дизайну та інструкції на платформах Figma, Notion, Webflow, а також публікації на профільних ресурсах (Smashing Magazine, UX Collective, NNGroup, офіційна документація платформ Figma, Notion, Webflow).

Методи дослідження. У роботі використано комплекс теоретичних і емпіричних методів. Теоретичні методи включають аналіз наукової літератури з неології, термінознавства та перекладознавства, а також узагальнення наукових підходів до вивчення фахової лексики. Емпіричну основу дослідження становлять структурний і лексико-семантичний аналіз ІТ-неологізмів, контекстуальний та порівняльно-перекладознавчий аналіз англомовних одиниць і їх українських відповідників, а також функціонально-прагматичний аналіз для оцінки адекватності перекладу.

Наукова новизна дослідження. У роботі вперше здійснено комплексний аналіз функційно-семантичних особливостей англомовних ІТ-неологізмів у професійному дискурсі та специфіки їх перекладу українською мовою. Уточнено вплив структурних, семантичних і прагматичних характеристик неологізмів на вибір перекладацьких стратегій. Подальшого розвитку набули підходи до відтворення термінологічно нестабільних

одиниць у сфері інформаційних технологій, що становить внесок у теорію англо-українського перекладу фахових текстів.

Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні наукових уявлень про функційно-семантичну природу ІТ-неологізмів та особливості їх функціонування в сучасному професійному дискурсі, а також у розвитку перекладознавчих підходів до аналізу новітньої термінології.

Практичне значення полягає у можливості використання результатів дослідження в перекладацькій практиці, локалізації цифрових продуктів, у навчальних курсах з теорії та практики перекладу фахових текстів, а також у підготовці перекладачів і редакторів технічної документації.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, переліку використаних джерел.

У роботі здійснено комплексний аналіз ІТ-неологізмів як динамічного пласту сучасної лексики в контексті професійного дискурсу. Розглянуто провідні теоретичні підходи до їх інтерпретації – структурно-семантичний, функціональний і перекладознавчий. Визначено роль ІТ-неологізмів у формуванні фахової комунікації, охарактеризовано їх багаторівневу семантичну структуру та особливості функціонування в різних типах професійних текстів.

Особливу увагу приділено проблемі перекладу ІТ-неологізмів, зокрема відсутності усталених українських відповідників, семантичній багатозначності та контекстуальній зумовленості значення. Обґрунтовано, що адекватний переклад ІТ-неологізмів потребує застосування комплексу перекладацьких стратегій, серед яких калькування, транскодування, описовий переклад, конкретизація та лексико-семантичні трансформації.

Зроблено висновок, що переклад ІТ-неологізмів не зводиться до формального відтворення мовних одиниць, а є багаторівневим процесом, який передбачає взаємодію семантичних, функціонально-прагматичних і дискурсивних чинників. Доведено, що адекватне відтворення новітньої ІТ-

лексики можливе за умови урахування контексту вживання, ступеня усталеності терміна та орієнтації на цільову аудиторію.

Summary

Panchyk M. S. The functional and semantic peculiarities of neologisms in the IT sphere : the linguotranslational aspect

The master's thesis investigates the functional and semantic features of English IT neologisms and the specifics of their rendering into Ukrainian within professional discourse. The study examines the main theoretical approaches to the analysis of neologisms in modern linguistics and translation studies and defines the place of IT neologisms within the system of specialized vocabulary. Structural, lexico-semantic, and pragmatic characteristics of contemporary terminological units are analyzed, as well as typical translation difficulties caused by the dynamic development of information technologies and the lack of established equivalents in the Ukrainian language. Based on professional texts (digital product documentation, design system glossaries, instructional and online publications, and descriptions of specialized resources), the research analyzes translation strategies and transformations applied in the translation of English IT neologisms. The most productive translation methods are identified, including calquing, transcoding, descriptive translation, specification, and lexico-semantic transformations. Practical recommendations are proposed to ensure the adequacy and functional correspondence of Ukrainian translations of IT neologisms.

Keywords: IT neologisms, translation of specialized texts, functional and semantic analysis, English–Ukrainian translation, translation strategies, information technology terminology, professional discourse.

In the contemporary context of the rapid development of information technologies, the problem of adequate translation of newly emerging IT terminology becomes particularly relevant, as it constitutes an integral component of professional digital communication. English IT neologisms actively function in technical documentation, digital product interfaces, and specialized publications, performing not only a nominative but also a communicative and pragmatic

function. In this context, the study of the functional and semantic features of IT neologisms and the ways of their adequate rendering into Ukrainian emerges as an important scholarly and practical issue situated at the intersection of linguistics, terminology studies, and translation studies.

The object of the research is neologisms of the modern English language in the field of information technologies that function within professional IT discourse.

The subject of the research is the functional and semantic features and translation aspects of IT neologisms.

The aim of the research is to investigate effective approaches to the translation of English neologisms into Ukrainian, with particular emphasis on vocabulary in the field of information technologies.

The material of the study consists of IT neologisms identified in professional texts, such as documentation for digital products, design system glossaries, articles on interface design, and instructions on platforms like Figma, Notion, and Webflow, as well as publications on specialized resources (Smashing Magazine, UX Collective, NNGroup) and the official documentation of the aforementioned platforms.

Research Methods. The study employs a combination of theoretical and empirical methods. Theoretical methods include the analysis of scholarly literature on neology, terminology studies, and translation studies, as well as the generalization of scientific approaches to the study of specialized vocabulary. The empirical basis of the research consists of structural and lexico-semantic analysis of IT neologisms, contextual and contrastive-translation analysis of English terms and their Ukrainian equivalents, and functional-pragmatic analysis to assess the adequacy of translations.

Scientific Novelty of the Study. This study for the first time provides a comprehensive analysis of the functional and semantic features of English IT neologisms in professional discourse and the specifics of their translation into Ukrainian. The influence of the structural, semantic, and pragmatic characteristics of neologisms on the choice of translation strategies is clarified. Further

development is given to approaches to rendering terminologically unstable units in the field of information technology, which contributes to the theory of English–Ukrainian translation of specialized texts.

Theoretical Significance of the Study. The theoretical significance of the study lies in deepening scholarly understanding of the functional and semantic nature of IT neologisms and the specific features of their functioning in contemporary professional discourse, as well as in the development of translation-studies approaches to the analysis of newly emerging terminology.

Practical Significance of the Study. The practical significance of the study lies in the possibility of applying its findings in translation practice, digital product localization, training courses on the theory and practice of translating specialized texts, as well as in the training of translators and editors of technical documentation.

Structure of the Thesis. The thesis consists of an introduction, two chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, and a list of references.

The study provides a comprehensive analysis of IT neologisms as a dynamic layer of modern vocabulary within the context of professional discourse. The leading theoretical approaches to their interpretation are examined, namely the structural-semantic, functional, and translation-studies approaches. The role of IT neologisms in shaping professional communication is determined, and their multilevel semantic structure as well as the features of their functioning in various types of professional texts are characterized.

Special attention is given to the problem of translating IT neologisms, in particular to the lack of established Ukrainian equivalents, semantic polysemy, and the context-dependent nature of meaning. It is substantiated that an adequate translation of IT neologisms requires the application of a set of translation strategies, including calquing, transcoding, descriptive translation, concretization, and lexico-semantic transformations.

It is concluded that the translation of IT neologisms is not limited to the formal rendering of linguistic units but represents a multilevel process involving the interaction of semantic, functional-pragmatic, and discourse-related factors. It

is demonstrated that the adequate rendering of newly emerging IT vocabulary is possible provided that the context of use, the degree of terminological conventionalization, and orientation toward the target audience are taken into account.